

SAVONIA

OPINNÄYTETYÖ - AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO
KULTTUURIALA

INSPIRAATIO

Keskusteluja inspiraatiosta suomalaisella tanssin kentällä

TEKIJÄ:

Sanni-Marja Rissanen

Koulutusala Kulttuuriala			
Tutkinto-ohjelma Tanssinopettajan tutkinto-ohjelma			
Työn tekijä Sanni-Marja Rissanen			
Työn nimi Inspiraatio – Keskusteluja inspiraatiosta suomalaisella tanssin kentällä			
Päiväys	03.05.2021	Sivumäärä/Liitteet	54/56
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t) Savonia-ammattikorkeakoulu			
Tiivistelmä			
<p>Tämä opinnäytetyö on laadullinen tutkielma, joka tutkii inspiraatiota. Inspiraatiota tarkastellaan sekä yleisesti että tarkemmin tanssin kontekstissa. Inspiraatio on moninainen ilmiö, johon liittyy erilaisia käsityksiä ja kokemuksia. Siksi inspiraatiolle ei löydy yksiselitteistä määritelmää. Työssä tutkitaan suomalaisten tanssin ammattilaisten erilaisia käsityksiä ja kokemuksia inspiraatiosta. Tässä opinnäytetyössä inspiraatioon liittyvinä rakenteina käsitellään luovuutta, flow-kokemusta ja leikkiä. Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää, mistä suomalaiset tanssin ammattilaiset inspiroituvat tanssin tekemiseen sekä miten he kokevat ja ymmärtävät inspiraation.</p> <p>Opinnäytetyö pohjautuu laadulliseen tutkimukseen ja fenomenografiaan. Tutkimusaineisto on kerätty haastattelemalla neljää suomalaista tanssin ammattilaista puolistrukturoiduilla teemahaastattelulla. Haastatteluaineisto on litteroitu ja anonymisoitu sekä lopulta analysoitu fenomenografista analyysiä käyttäen. Lisäksi tutkielmassa on hyödynnetty lähdeaineistona sekä painettua että verkkokirjallisuutta.</p> <p>Fenomenografisen analyysin tuloksena on syntynyt viisi kuvauskategorioiden joukkoa, joihin sisältyy useampia kuvauskategorioita, jotka kuvastavat haastateltujen tanssin ammattilaisten käsityksiä inspiraatiosta omassa työssään. Haastateltujen inspiraation käsitykset ovat monipuolisia, maanläheisiä ja arkisia. Inspiraatio koetaan tärkeänä, mutta ei välttämättömänä työn kannalta. Inspiraation lähteet ovat sekä abstrakteja että konkreettisia. Inspiraatiokäsityksistä on kokonaisuudessaan havaittavissa sekä yhtäläisyyksiä että eroavaisuuksia toisiinsa ja viitekehukseen verrattuina. Tanssin ammattilaisten inspiraation käsityksiä on tarkasteltu neljän kertomuksen kautta, jolloin tulokset eivät ole yleistettävissä. Lopuksi tekijä pohtii myös omaa suhdettaan inspiraatioon.</p>			
Avainsanat inspiraatio, luovuus, tanssi, käsitykset, kokemukset			

Field of Study Culture	
Degree Programme Degree Programme in Dance Pedagogy	
Author Sanni-Marja Rissanen	
Title of Thesis Inspiration – Discussions of Inspiration on the Finnish Dance Scene	
Date May 3, 2021	Pages/Appendices 54/56
Client Organisation /Partners Savonia University of Applied Sciences	
<p>Abstract</p> <p>This thesis is a qualitative study of inspiration. Inspiration is discussed first in general and then more specifically in the context of dance. Inspiration is a manifold phenomenon including various viewpoints and experiences. That is why inspiration does not have one clear definition of what it is. This thesis studies the Finnish dance professionals' different kinds of viewpoints and experiences of inspiration in the context of dance creation. Also, creativity, flow and play are discussed as related structures to inspiration. The thesis aspires to find out the different sources, viewpoints, and experiences of inspiration of Finnish dance professionals.</p> <p>The thesis is based on qualitative research and phenomenography. The research material was collected through semi-structured theme interviews of four Finnish dance professionals. The interview material was transcribed and made anonymous and finally it was analysed by using a phenomenographic analysis. In addition, both printed and digital literature were utilised as source material.</p> <p>As a result of the phenomenographic analysis, five groups of categories of description were formed. The different categories of description represent the dance professionals' views on inspiration in their work. The views on inspiration are diverse and down-to-earth. Inspiration is seen as important, but not essential for the work. There are both abstract and concrete sources of inspiration. There are both similarities and differences between the viewpoints of inspiration compared to others and the thesis' framework. The views on inspiration have been examined through the four interviews and so the results are not to be generalized. Finally, the author also reflects on her own relation and perception on inspiration.</p>	
<p>Keywords inspiration, creativity, dance (performing arts), conceptions, experiences (knowledge)</p>	

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	6
1.1	Työn taustaa	6
1.2	Tutkimusongelmat ja eettisyyden pohdintaa	6
2	INSPIRAATION KÄSITTEEN ALKUPERÄÄ JA MÄÄRITTELYÄ.....	8
2.1	Erilaisia inspiraation määritelmiä	8
2.2	Inspiraation käsitteellistämisen tapoja	9
3	LUOVUUS, FLOW JA LEIKKI.....	11
3.1	Luovuustutkimusta ja luovuuden käsityksiä.....	11
3.2	Flow-teoria	12
3.3	Homo Ludens - leikkivä ihminen	13
4	TUTKIMUSTRADITIO JA TUTKIMUSMENETELMÄT	16
4.1	Laadullinen tutkimus lähestymistapana.....	16
4.2	Fenomenografia.....	16
4.3	Haastattelu aineistonkeruumenetelmänä	18
4.4	Fenomenografinen analyysi	19
5	TUTKIMUKSEN ETENEMINEN	21
5.1	Aiheen valinnasta tutkimustradition valintaan	21
5.2	Teoriatietoon tutustuminen.....	21
5.3	Tutkimusongelman asettaminen ja tutkimusotteen valinta	21
5.4	Aineistonkeruumenetelmäksi puolistrukturoitu teemahaastattelu	22
5.4.1	Haastateltavien valinta, haastattelukutsujen lähettäminen ja otannan muodostuminen	23
5.4.2	Haastattelujen valmistelu ja niihin valmistautuminen	24
5.4.3	Haastattelujen toteutus	25
5.5	Haastatteluaineiston litterointi ja anonymisointi	26
5.6	Eettisyyden toteutuminen haastatteluissa	27
5.7	Aineiston fenomenografinen analyysi	27
6	TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET	29
6.1	Tulokset kuvauskategorioiden horisontaalisena järjestelmänä	29
6.1.1	Inspiraatiokäsitykset – mitä ja millaista inspiraatio on?	29
6.1.2	Inspiraatioon johtavia ja sen mahdollistavia tekijöitä	31
6.1.3	Inspiraation lähteitä	33

6.1.4	Inspiraation kokemuksia	36
6.1.5	Inspiraation merkitys itselle ja työlle.....	40
6.2	Johtopäätökset ja yhteenveto	42
6.2.1	Kokonaisvaltainen ja muuttuva, mutta selittämätön inspiraatio.....	42
6.2.2	Suotuisat olosuhteet ja yksilön ominaisuudet inspiraatioon johtavina tekijöinä	42
6.2.3	Ihminen, vuorovaikutus, musiikki, kirjallisuus ja uutuus inspiraation lähteinä	43
6.2.4	Inspiraation kokemukset, flow ja leikki yhteydessä toisiinsa	44
6.2.5	Inspiraation puuttuminen, ajoittaisuus ja hiljalleen kehittyminen	45
6.2.6	Inspiraatio on tärkeää, muttei välttämätöntä tanssin tekemisen kannalta.....	46
6.2.7	Yhteenveto	47
7	POHDINTA.....	48
7.1	Oma muuttuva suhteeni inspiraatioon	48
7.2	Loppujatoksia	49
	LÄHTEET	52
	LIITE 1: PUOLISTRUKTUROITU TEEMAHAASTATTELU.....	55
	LIITE 2: LITTEROINTIMERKIT	56

1 JOHDANTO

1.1 Työn taustaa

”Tää ei nyt oikeen inspaa” ja ”tää on inspiroivaa” ovat lausahduksia, joita olen kuullut käytettävän ja joita itsekin olen käyttänyt hyvin eri asiayhteyksissä, kuitenkin sen enempää miettimättä. Inspiraatiosta oman kokemukseni mukaan puhutaan paljon ja sanaa käytetään monessa eri kontekstissa. Sitä pidetään myös jotenkin mystisenä ilmiönä. Mitä inspiraatiolla oikeastaan tarkoitetaan tuon kaltaisissa lausahduksissa ja mitä se todellisuudessa on?

Näiden omien kokemusten, havaintojen ja pohdintojen myötä olen kiinnostunut tutkimaan inspiraatiota tanssin tekemisen ja tanssin luovien prosessien kontekstissa. Tässä työssä tanssi nähdään esittävänä taidemuotona. Samalla haluan pohtia omaa suhdettani inspiraatioon eli sitä, miten itse ymmärrän ja koen inspiraation. Koen kamppailleen inspiraation puutteesta, minkä takia näen tämän opinnäytetyöprosessin hyvänä mahdollisuutena löytää keinoja sen löytämiseen ja ylläpitämiseen. Ajattelen, että inspiraatio antaa jonkinlaista virtaa ja energiaa tanssiin, oli sitten kyse tanssimisesta, koreografioimisesta, tanssin opettamisesta tai tanssin tutkimisesta. Olen aina ajatellut sen liittyvän jollain tärkeällä tavalla erityisesti taiteen tekemiseen - ja niin myös omalla kohdallani -, mutta en ole saanut siihen konkretiaa enkä tarttumapintaa.

Tavoitteeni tässä opinnäytetyössä on selvittää, miten suomalaiset tanssin ammattilaiset ymmärtävät ja kokevat inspiraation tanssin tekemisen ja tanssin luovan prosessin kontekstissa. Tätä varten olen haastatellut neljää suomalaista jo pidempään ja monipuolisesti alalla toiminutta tanssin ammattilaista, ja he esiintyvät työssä anonymisti. Minulle on tärkeää kuulla ammattilaisten omia ajatuksia ja lähestyä tutkimusta nimenomaan siitä näkökulmasta, että jokaisella on omanlaisensa käsitys ja kokemus inspiraatiosta, jolloin tieto ei ole yleistettävissä koko tanssin kenttään.

Tutkin aihetta laadullisen fenomenografisen lähestymistavan kautta, sillä olen kiinnostunut erilaisista inspiraatiokäsityksistä ja -kokemuksista. Tarkastelen aihetta lähdeaineiston, haastatteluaineiston sekä omien tulkintojeni valossa. Liitän tässä työssä inspiraatioon myös luovuuden, flow-kokemuksen ja leikin, ja hyödyntämäni lähdekirjallisuus käsittelee niitä pääasiallisesti psykologian ja kulttuurihistorian näkökulmista. Inspiraatio, luovuus, flow-kokemus ja leikki voivat liittyä myös täysin eri aloihin tai elämän osa-alueisiin. Tässä opinnäytetyössä kuitenkin keskityn tarkastelemaan niitä linkitettyinä tanssin luoviin prosesseihin. Tutkielman toteuttamista varten olen hyödyntänyt lisäksi erilaista laadulliseen tutkimukseen ja sen tutkimusmenetelmiin liittyvää kirjallisuutta. Haastatteluaineiston olen kerännyt puolistrukturoiduilla teemahaastatteluilla, ja tutkimusaineistoa analysoin, tulkiten ja muodostan siitä johtopäätöksiä fenomenografisen analyysin avulla.

1.2 Tutkimusongelmat ja eettisyyden pohdintaa

Omien havaintojeni mukaan luovuudesta ja inspiraatiosta tanssin tekemisen kontekstissa on saatavilla vain vähän tietoa ja kirjallisuutta. Monissa lähdeaineistoissa, joihin viitataan työn viitekehyksessä, mainitaan taidemuodoista yleensä musiikki, kirjallisuus tai kuvataide puhuttaessa luovuudesta tai

inspiraatiosta taiteissa. Tämä laittaa minut pohtimaan, olisiko tanssi jollain tavalla vähemmän arvostettu taiteenala niin, etteivät monet edes tule ajatelleeksi sitä taiteista puhuttaessa. Toisaalta se voi olla tahattomasti jätetty tarkastelun ulkopuolelle.

Koen tanssin tekijänä, että on tärkeää pohtia myös tanssin näkökulmaa luovuuteen ja inspiraatioon. Niinpä olen kiinnostunut tutkimaan, mistä suomalaiset tanssin ammattilaiset inspiroituvat tanssin tekemiseen sekä miten he inspiraation kokevat ja käsittävät. Lisäksi inspiraatiosta löytyy muuten jo monenlaisia määritelmiä ja käsityksiä, joita esittelen viitekehyksessä, joten haluan tuoda myös tanssin näkökulmaa esille. Haluan selvittää, miten suomalaiset tanssin ammattilaiset inspiraation määrittelevät ja ymmärtävät. Tutkimuskysymyksiäni ovat: Mistä suomalaiset tanssin ammattilaiset inspiroituvat tanssin tekemiseen? Miten he kokevat ja ymmärtävät inspiraation? Tarkastelen näitä kysymyksiä neljän tekemäni haastattelun pohjalta.

On myös syytä pohtia tutkielman eettisyyttä. Koko tutkimusprosessiin kuuluvat eettiset näkökulmat jaetaan kolmeen luokkaan. Ensimmäinen eettinen näkökulma liittyy tutkimusaiheeseen ja sen oikeuttamiseen. Koen, että opinnäytetyöni aiheessa ei itsessään ole mitään eettisiä ongelmia, vaan eettiset kysymykset liittyvät tutkielman muihin osa-alueisiin. Toinen eettinen näkökulma liittyy aineistonkeruumenetelmiin ja kolmas näkökulma taas tutkimusaineiston analyysiin ja raportointiin. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006, 23.) Mielestäni opinnäytetyöni eettiset kysymykset liittyvät enemmän näihin osa-alueisiin henkilökohtaisten haastattelujen myötä. Lisäksi koen, että tutkimuksen uskottavuutta ja vakuuttavuutta koskevat kysymykset liittyvät myös eettisyyden pohdintaan.

Koen, että olen pääasiallisesti onnistunut tutkimusaineistoa kerätessäni ja käsitellessäni toimimaan hyvien eettisten periaatteiden mukaisesti informoidessani haastateltavia sekä anonymisoimalla haastatteluaineiston kattavasti. Käsitelen tähän liittyviä eettisiä kysymyksiä vielä tarkemmin viidennen luvun kokonaisuudessa (LUKU 5). Myös tutkimusaineiston analysoinnissa ja raportoinnissa olen mielestäni onnistunut kunnioittamaan eettisiä kysymyksiä käsitellessäni sekä tulkitessani raportissa haastateltavien vastauksia jokaisen yksityisyyttä ja yksilöllisyyttä kunnioittaen. Olen myös onnistunut käsittelemään ilmiötä fenomenografiselle tutkimusotteelle sopivalla tavalla sekä vastaamaan tutkimusongelmiini, mikä tukee työn uskottavuutta ja vakuuttavuutta.

2 INSPIRAATION KÄSITTEEN ALKUPERÄÄ JA MÄÄRITTELYÄ

2.1 Erilaisia inspiraation määritelmiä

Jotta voidaan tarkastella inspiraatiota tanssin tekemisen kontekstissa, on ensiksi määriteltävä inspiraatio käsitteenä. Se on kuitenkin moninainen käsite, jolle löytyy useampia määritelmiä. Tässä luvussa esittelen inspiraation käsitteen alkuperää sekä erilaisia inspiraation määritelmiä lähdekirjallisuuden valossa.

Inspiraatio-sanan alkuperä on latinan kielen sanoissa *inspiratio* ja *inspirare*, jotka tarkoittavat sisäänhengitystä ja puhaltamista. *In* tarkoittaa ”sisään”, ja *spirare* ”hengittää”, jolloin sana tarkoittaa kirjaimellisesti ”sisäänhengittää.” Kuvaannollisemmassa mielessä sana tarkoittaa kuitenkin muun muassa innoittamista, vaikuttamista ja liikuttamista. (Kaskela & Kaskela 2009, 6; Merriam-Webster Dictionary 2021; Tieteen termipankki 2021.)

Lisäksi sanan alkuperä on yhteydessä latinan kielen sanaan *spiritus*, joka tarkoittaa henkeä tai henkäystä, englannin kielen sanaa *spirit* (Merriam-Webster Dictionary 2021). Inspiraatio-sanalla onkin yhteys kristinuskoon. Kristinuskossa se merkitsee jumalallista vaikutusta, jonka alaisuudessa Raamattu on kirjoitettu. Englannin kielen *inspiration* voisikin viitata myös sanoihin *in spirit* eli ”hengessä.” (Kaskela & Kaskela 2009, 2-3.)

Lisäksi inspiraatioon liittyy hengellisyyttä ja jumalallisuutta muusa-ajattelun myötä, joka on peräisin antiikin Kreikan ajoilta. Muusat olivat kreikkalaisessa mytologiassa ylijumala Zeun ja muistinjumalatar Mnemosyenen yhdeksän tytärtä, jotka ilmentävät inspiraatiota taiteen eri alojen tekijöissä. Vanhimpana länsimaisena runoilijana pidetty Hesiodos (n. 700 eKr.) toi nämä muusat tietoisuuteemme antamalla niille ominaisuuksiaan kuvaavat nimet. Antiikin Kreikassa musiikin, runouden ja tanssin ajateltiin liittyvän yhteen, ja niihin viitattiin kreikan kielen sanalla *mousikē*. Näiden taiteenlajien, ja myöhemmin muidenkin - kuten teatterin ja tähtitieteen -, ajateltiin syntyvän muusien inspiroimina: ”Taiteilija sai jumalallisen innoituksen muusalta, joka otti taiteilijan valtoihinsa ja käytti häntä ikään kuin meediona, välittäjänä.” Hellenistisellä kaudella (330-30 eKr.) muusat saivat omat taiteenalueensa. Muusaa ja inspiraatiota on siis pidetty synonyymeina toisilleen. (Räty-Hämäläinen 2010, 9-10, 17-18.)

Inspiraatiolle on monia eri määritelmiä, minkä voisi ajatella johtuvan siitä, että se on hyvin subjektiivinen ja kokemuksellinen käsite. Tieteen termipankki (2021) ja sivistyssanakirja (2021) määrittelevät inspiraation innoitukseksi esimerkiksi taiteelliseen työhön, tai taiteelliseksi luomisvireeksi. Näissä määritelmissä inspiraatio linkittyy vahvasti taiteelliseen työskentelyyn, ja sitä pidetään synonyyminä innoitukselle. Innoitus onkin englanniksi käännettynä *inspiration* (Sanakirja.org 2021). Oxford Learner’s Dictionaries (2021) määrittelee inspiraation neljällä eri tavalla:

1. prosessi, joka tapahtuu, kun henkilö näkee tai kuulee jotain, joka antaa uusia hyviä ideoita tai innoitusta uuden luomiseen, erityisesti taiteessa, musiikissa ja kirjallisuudessa
2. ihminen tai asia, joka on syy sille, että henkilö luo jotain uutta
3. ihminen tai asia, joka innoittaa henkilöä olemaan parempi, menestyneempi yms.
4. yhtäkkinen hyvä idea

Näistäkin määritelmistä ilmenee inspiraation linkittyminen taiteeseen sekä se, miten moninaisia inspiraation lähteet voivat olla. Kyseisistä määritelmistä tulee esille myös inspiraation yllätyksellisyys ja spontaanisuus. Kaskela ja Kaskela (2009, 1-2) tuovat esille selittämättömyyden, joka yhdistää eri ihmisten käsityksiä inspiraatiosta ja jonka he ajattelevat johtuvan osittain jokaisen yksilöllisyydestä. Voin yhtyä näihin ajatuksiin, sillä itsekkin koen inspiraation olevan tietyllä tavalla hyvin mystinen käsite sekä myös hyvin subjektiivisesti kokemuksellinen.

“Inspiration is a motivational state that compels individuals to bring ideas into fruition”, (Kieffaber, LeFew, Moldovan, Oleynick, Thrash 2014). Kieffaber ym. (2014) korostavat sitä, että inspiraatio on heidän määritelmänsä mukaan vaste luoville ideoille eikä niinkään luovien ideoiden lähde, toisin kuin esimerkiksi Oxford Learner’s Dictionaries (2021) antaa ymmärtää määritelmässään 2–4. Ensimmäinen määritelmä inspiraatiosta prosessina, joka seuraa tietystä asiasta tai ideasta, taas on lähimpänä Kieffaberin ym. (2014) määritelmää. Tätä ajatusta tukee mielestäni muun muassa se, etteivät kaikki ideat johda aina toteutukseen ja lopputulokseen asti, joten silloin kun niin tapahtuu, siihen liittyy jokin erityinen motivaatio, inspiraatio, joka vie eteenpäin. Luova inspiraatio on siis vastaus luoville ideoille, eikä luovien ideoiden lähde (Kieffaber ym. 2014).

Shuang Gao (2020) tutki inspiraation mekanismeja nimenomaan tanssin luomisessa neurotieteellisestä näkökulmasta ja tutkimustulokset osoittivat, että inspiraatio tanssin luomisessa on yhdistelmä useita toimintoja ja konsepteja sekä pitkän mietinnän tulosta eikä niinkään yhtäkkiä ilmestyvää. Kokonaisuudessaan hän jakoi inspiraation kehittymisen kolmeen vaiheeseen eli valmisteluun, virittäytymiseen sekä haltuunotto- ja työstövaiheeseen. Tämä inspiraation kehittyminen tapahtuu loogisen ja epäloogisen ajattelun yhteistyönä. Ensiksi loogisella, tietoisella ajattelulla analysoidaan tanssiteoksen eri elementtejä, esimerkiksi liikekieltä. Nämä eri elementit stimuloivat alitajuntaa, ja niinpä loogisen analysoinnin jälkeen nämä analyysit muunnetaan epäloogisella ajattelulla inspiraation kappaleiksi. Tämän jälkeen taas loogisella ajattelulla yhdistetään nämä inspiraation palaset. Tämä tapahtuu prosessin aikana useaan kertaan. Niinpä tanssin luova prosessi on elävä ja moniulotteinen, ja se pohjautuu luovalle ajattelulle, jossa inspiraatio rakentuu vähitellen eri palasista. Näin muodostuu lopulta kokonainen valmis teos. (Gao 2020, 453, 456-458.)

2.2 Inspiraation käsitteellistämisen tapoja

Inspiraation käsitteeseen liittyy useita haasteita. Esimerkiksi sen merkitys on epäselvä, ja sen operationalisointi eli mitattavaan muotoon muuntaminen on vaikeaa. Lisäksi on monia eri käsityksiä siitä, onko inspiraatio erillään muista vastaavista rakenteista, esimerkiksi luovuudesta. Inspiraatiota saateen myös väheksyä suhteessa todelliseen työn tekoon ja vaivannäköön (*perspiration*), ja sitä on hankala tutkia neurotieteellisestä näkökulmasta. (Kieffaber ym. 2014.) Niinpä Thrash ja Elliot (2003, 2004), jotka käsittelevät inspiraatiota psykologisen rakenteena, ovat kehittäneet kolme erilaista inspiraation käsitteellistämisen tapaa, joiden kautta inspiraatiota voisi tarkastella yleisellä tasolla.

Erään tarkastelun mukaan inspiraatio rakentuu kolmesta ydinominaisuudesta. Yksi niistä on se, että inspiraatio herää (*is evoked*) jostakin ulkopuolisesta ärsykkeestä, eikä tahdonalaisesti tai aktiivisesti yksilön toimesta. Seuraava ominaisuus on se, että inspiraatiotilassa yksilö tulee tietoiseksi uusista

mahdollisuuksista, jotka ylittävät jokapäiväiset ja tavalliset asiat (*transcendence*). Viimeinen inspiraation ydinominaisuus tämän tarkastelun mukaan on motivaatio (approach motivation), joka vie yksilöä eteenpäin ja ilmenee yksilössä tarpeena toteuttaa ideansa. (Thrash & Elliot 2003, 871; Thrash & Elliot 2004, 957; Kieffaber ym. 2014.)

Toisen tarkastelutavan mukaan inspiraatio sisältää kaksi selkeää prosessia: jostakin inspiroituminen (*inspired by*) ja johonkin inspiroituminen (*inspired to*). Jostakin inspiroituminen on enemmän passiivinen tapahtuma, jossa yksilö arvostaa jotakin ulkopuolista ärsykettä ja siitä herännyttä olotilaa tai ideaa, mutta tämä ei välttämättä etene varsinaiseen toteuttamiseen. Johonkin inspiroituminen taas on aktiivisempi tapahtuma, jossa yksilö on motivoitunut toteuttamaan esimerkiksi ulkoisista ärsykeistä heränneet ideat konkretiaksi. (Thrash & Elliot 2004, 958-959; Kieffaber ym. 2014.) Itse ymmärtäisin tämän niin, että jostakin inspiroituminen on ikään kuin hyvä idea tai oivallus, joka voi tulla milloin ja mistä vain ja jota voi kutsua inspiraatioksi, mutta se ei itsessään riitä vielä inspiraation kokonaisuudeksi. Se vaatii vielä tämän hyvän idean eteen toimimisen ja toteuttamisen, eli inspiraation idean toteuttamiseen. Tämä mielestäni muodostaa inspiraation kokonaisuuden ja on hyvin osuva inspiraation käsitteellistämisen tapa, koska siihen sisältyy sekä idean saamisen hetki että kokonainen inspiraation prosessi.

Kolmas inspiraation tarkastelutapa keskittyy idean siirtymiseen tai välittymiseen motivoituneessa tilassa (*transmission model*). Sen mukaan inspiraatio motivoi yksilöä välittämään ja ilmaisemaan uudenlaiset ajatukset ja ideat jostakin asiasta. (Thrash & Elliot 2004; Kieffaber ym. 2014.)

3 LUOVUUS, FLOW JA LEIKKI

3.1 Luovuustutkimusta ja luovuuden käsityksiä

Inspiraatio ja luovuus liittyvät mielestäni vahvasti toisiinsa, ja ehkä sen takia niitä ei aina eroteta toisistaan, tai ne saatetaan sekoittaa keskenään. Luovuudelle ei myöskään ole yhtä selkeää määritelmää niin kuin ei inspiraatiollekaan. Luovuuskäsitykset ja luovuusajattelu ovat aikaan sidottuja, eli ne muuttuvat ajan ja kulttuurin mukana. Luovuustutkimusta on ollut jo kuitenkin pidempään kuin inspiraation tutkimusta, ja erilaisia luovuustutkijoita ja -teorioita on useita. (Kieffaber ym. 2014) Seuraavaksi tarkastelenkin luovuutta, luovuustutkimusta sekä yleisesti hyväksytyjä luovuuskäsityksiä lähdekirjallisuuden valossa.

Moderni luovuustutkimus on alkanut psykologian saralla 1950- ja 1960-luvuilla ja kehittynyt jatkuvasti. Tämä luovuustutkimuksen ensimmäinen aalto keskittyi erityisten tekijöiden persoonallisuuksien tutkimiseen. 1970- ja 1980-luvuilta eteenpäin luovuustutkimuksen toinen aalto keskittyi kognitiiviseen tulokulmaan ja -psykologiaan. 1980- ja 1990-luvuilla luovuustutkimuksen kolmas aalto keskittyi sosiokulttuuriseen tulokulmaan, luoviin sosiaalisiin rakenteisiin sekä ihmisryhmiin sosiaalisessa ja kulttuurisessa kontekstissa. Tätä tutkimusta alkoivat psykologien lisäksi tehdä muun muassa sosiologit, antropologit ja historioitsijat. (Sawyer 2012, e4.)

Luovuuden tutkimus ja määrittely jakautuu individualistiseen ja sosiokulttuuriseen tulokulmaan. Individualistinen lähestymistapa tutkii yksilöä luovan ajattelun tai toiminnan aikana. Individualistisen määritelmän mukaan luovuus on yksilölle uusi psyykinen yhdistelmä, joka ilmenee maailmassa, ja tämä näkemys liittyy luovuustutkimuksen ensimmäiseen ja toiseen aaltoon. Tähän määritelmään sisältyvät luovan ajatuksen tai toiminnan uutuus, kahden tai useamman ajatuksen tai konseptin uudenlainen yhdistelmä yksilölle itselle sekä näiden uusien ajatusten, toimintojen ja yhdistelmien ilmaiseminen ulospäin. Tätä kutsutaan myös termillä *little-c creativity*, jossa riittää, että asia on yksilölle itselle uutta, jotta se voi olla luovaa, esimerkiksi reseptin muokkaaminen itselle uudella tavalla. Asian täytyy kuitenkin olla ilmaistu ulospäin, jotta se olisi tieteellisen näkökulman mukaan luovaa. Tässä tapauksessa uudet ajatukset ja ideat, jotka pysyvät pelkästään yksilön mielessä, jäävät tieteellisen tarkastelun ulkopuolelle, koska niitä ei voida tieteellisesti tutkia. (Sawyer 2012, e7.)

Kolmas aalto, eli sosiokulttuurinen lähestymistapa tutkii ihmisiä, jotka toimivat yhdessä ryhmänä sosiaalisissa ja kulttuurisissa rakenteissa. Sosiokulttuurisen määritelmän mukaan luovuus on jonkin sosiaalisen ryhmän mukaan uudenlaisen, asianmukaisen, hyödyllisen ja arvokkaan tuotteen kehittämistä. Tuotteen tai lopputuloksen täytyy siis olla sosiaalisesti merkittävää ja arvokasta ennen kuin yksilön tai toiminnan voidaan sanoa olevan luovaa. Tätä kutsutaan myös termillä *big-C Creativity*, jossa vain ratkaisut vaikeisiin ongelmiin ja merkittävät nerojen työt nähdään luovina. Nämä työt ovat myös *little-c creative*, koska jos jokin on kokonaisuudelle ryhmälle uutta, niin sen täytyy olla myös yksilötasolla uutta. Kumpikin näistä näkökulmista on tärkeä, ja ne täydentävät toisiaan. Lisäksi on olemassa malleja, joissa luovuus jaetaan vielä useampaan kategoriaan. (Sawyer 2012, e8, e10-11.)

Myös psykologi ja tutkija Mihaly Csikszentmihalyi (1996) puhuu *Big-C*- ja *little-c*-luovuudesta ja sanoo, että on olemassa erilaisia tapoja olla luova. Hän on kuitenkin kiinnostunut nimenomaan *Big-C*-luovuudesta ja määrittelee luovuuden muun muassa minä tahansa toimintana, ideana tai tuotteena,

joka muuttaa jotakin olemassa olevaa toimialaa tai muuttaa jotakin toimialaa muodostaen kokonaan uuden toimialan. Hän myös toteaa, ettei mikään luova lopputulos synny ainoastaan yksittäisen ihmisen mielessä eikä mikään aidosti luova saavutus ole seurausta yksittäisestä oivalluksesta, vaan se on vuosien työnteon lopputulos. (Csikszentmihalyi 1996, 25–28; Butler-Bowdon 2017, 78.)

Luova prosessi muodostuu hänen mukaansa viidestä vaiheesta, jotka voivat esiintyä päällekkäin ja useasti prosessin aikana. Ensimmäinen vaihe on valmisteluvaihe, jossa yksilö uppoutuu joko tietoisesti tai tiedostamatta joihinkin kiinnostaviin aiheisiin, asioihin tai ongelmiin. Toinen vaihe on hautomisvaihe, jossa ajatukset ja ideat hautuvat mielessä tiedostamatta, jolloin asiat voivatkin yhdistyä yhtäkkiä aivan uudella tavalla. Kolmas vaihe on oivalluksen hetki, ja näitä voi olla useitakin. Neljäs vaihe on arviointivaihe, jossa yksilö arvioi onko oivallus arvokas ja työstämisen arvoinen. Viides vaihe on kehittäminen ja työstämisen vaihe, joka on usein myös työläin. Nämä luovan prosessin vaiheet voivat esiintyä päällekkäin, eri järjestyksessä tai useamman kerran yhden prosessin aikana, yksilöstä ja prosessista riippuen. Tämä jaottelu on yksinkertaistava, mutta kuitenkin hyvin kuvaava. (Csikszentmihalyi 1996, 79-80, 83.)

Jussi Koski ja Tuominen Saku (2007) määrittelevät luovuuden esimerkiksi ”uusien ideoita tuottavana ajatteluna” sekä ”uusien ajatusten ajattelemisena ja asioiden tekemisenä aiemmasta tai totutusta poikkeavalla tavalla.” Nämä vastaavat myös edellisiä luovuuden tarkasteluja. Heidän mukaansa luovuus yhdistetään usein taiteisiin, taiteilijoita pidetään usein automaattisesti luovina, ja taiteellisuus ja luovuus saatetaan sekoittaa keskenään. Luovuus voi kuitenkin liittyä elämän eri osa-alueille, arkisiin asioihin, eikä se ole millään tavalla taiteilijoiden yksinoikeus. (Koski & Tuominen 2007, 14, 23-25.) Olen samaa mieltä siitä, että usein luovuus yhdistetään automaattisesti taiteisiin ja taideoista puhutaan myös luovina aloina, mikä on ymmärrettävää. Täytyy kuitenkin muistaa, että luovuus ulottuu nimenomaan laajemmin koko elämän eri osa-alueille. Uskon, niin kuin Koski ja Tuominenkin, että jokainen on jollain tavalla luova ja että luovuutta voi myös harjoittaa.

3.2 Flow-teoria

Mihaly Csikszentmihalyin flow-teoria on positiivisen psykologian teoria, joka liittyy mielestäni vahvasti luovuuteen ja inspiraatioon. Seuraavaksi käyn läpi teorian ydinajatuksia. Csikszentmihalyi näkee luovat ihmiset monella tavalla erilaisina, mutta samanlaisina siinä, että he rakastavat sitä, mitä tekevät. Kuitenkaan kaikki näiden luovien ihmisten kanssa samoilla aloilla työskentelevät, alasta riippumatta, eivät nauti työstään, joten ratkaisevan tekijän täytyy olla se, miten he tekevät, eikä se mitä he tekevät. (Csikszentmihalyi 1996, 107.)

Flow tarkoittaa nautintoa jostakin kokemuksesta, tunnetta, kun asiat sujuvat ikään kuin automaattisesti, vaivattomasti ja keskittyneesti. Flow on siis tila, jossa yksilön tietoisuuteen saapuva informaatio on tasapainossa minän tavoitteiden kanssa. Näiden kokemusten kuvailut ovat hyvin samanlaisia toimialasta, kulttuurista, iästä ja sukupuolesta riippumatta. (Csikszentmihalyi 1996, 110; Saari 2015, 37.) Flow-tilaan liittyy yhdeksän osatekijää:

1. selkeät tavoitteet tehtävän jokaisessa vaiheessa
2. välitön palaute toiminnasta
3. yksilön osaaminen ja tehtävän haastavuus ovat tasapainossa

4. toiminta ja tietoisuus yhdistyvät, eli keskittyminen omaan tekemisessään
5. häiriötekijät on poissuljettu tietoisuudesta, eli täydellinen keskittyminen olennaiseen
6. ei pelkoa epäonnistumisesta
7. itsensä arviointi ja arvostelu häviää
8. ajantaju katoaa
9. tehtävä on itsessään palkitseva ja nautinnollinen (Csikszentmihalyi 1996, 111–113.)

Kun nämä osatekijät ovat läsnä, muodostuu optimaalinen flow-kokemus, jolloin ihminen on Csikszentmihalyin mukaan onnellisimmillaan (Saari 2015, 37). Flow-tilassa tekeminen tuntuu ainoalta oikealta tavalla tehdä jokin asia. Lisäksi flow-kokemus vaatii sopivan, häiriöttömän tilan ja ympäristön, ja monet luovat ihmiset pyrkivätkin muodostamaan ympäristöstä juuri heille sopivan. Lisäksi itselle sopiva aikataulu ruokkii luovuutta yhdessä sopivan ympäristön kanssa, joten luovat ihmiset usein tietävät mikä aikataulu heille sopii parhaiten ja pitävät siitä kiinni. (Csikszentmihalyi 1996, 121, 127–128, 145–146; Saari 2015, 37.)

Koen, että flow-kokemus ja inspiraatio liittyvät tekemieni haastattelujen perusteella ainakin jollain tasolla toisiinsa esimerkiksi täydellisesti hetkeen keskittymisen, itsevarmuuden, sisäisen motivaation, tekemisen merkityksellisyyden ja ajantajun katoamisen sisältyessä myös haastateltujen inspiraation kokemuksiin ja käsityksiin. Tunnistan omistakin kokemuksistani flow-tilan osatekijöitä, kuten täydellisen keskittymisen ja ajantajun katoamisen esimerkiksi tanssissa, juostessa tai kirjoittaessa. Olen arka itse nimeämään tällaisia kokemuksia flow-kokemuksiksi, mutta ainakin koen, että luovuus, inspiraatio ja flow-kokemus liittyvät vahvasti toisiinsa.

3.3 Homo Ludens - leikkivä ihminen

Leikkivä ihminen eli Homo Ludens on kulttuurihistorioitsija Johan Huizingan alun perin vuonna 1938 kirjoittama kirja leikin ja pelin roolista kulttuurissa. Huizingan mukaan leikillä ja pelillä on merkittävä rooli kulttuurissa, ja leikkiä on ollut jo ennen kulttuuria, sillä esimerkiksi eläimet ovat oppineet oman leikkinsä ilman ihmistä ja leikki on kilpailun muodossa vanhempi kuin kulttuuri. Ihminen on tunnettu ajattelevana ihmisenä – *Homo Sapiens*, tekevänä ihmisenä – *Homo Faber*, ja Huizingan mukaan leikkivänä ihmisenä – *Homo Ludens*. (Huizinga 1984, 5, 9, 198; Ruckenstein 1991, 237–238.) Teoria ei ole psykologian luovuusteoria, mutta se on ehkä yksi kuuluisimmista leikkiä ja kulttuuria käsittelevistä teorioista. On siis mielenkiintoista pohtia myös leikin, luovuuden ja inspiraation yhteyttä toisiinsa ja tanssiin. Tämä ajatus tuli ilmi myös tutkielmani haastatteluaineistossa.

Huizingan (1984) mukaan kulttuuri ilmenee leikissä ja leikinä. Kulttuuri ei synny leikistä, vaan se kehittyy leikistä ja leikinä eri aikakausina eri tavoin riippuen siitä, miten leikkiin suhtaudutaan minäkin aikakautena. (Huizinga 1984, 5, 198–223; Ruckenstein 1991, 238.) Leikki on Huizingan käsityksen mukaan enemmän kuin pelkäämistä fyysistä ja biologista toimintaa. Siinä on jotain, mikä ei kuulu välittömiin elämäntarpeisiin, vaan se luo elämään mielekkyyttä. Leikki myös ylittää rationaalisuuden, sillä muuten se rajoittuisi vain ihmismaailmaan. Leikkiä ei siis ole rajattu mihinkään tiettyyn ihmisryhmään, kulttuuriasteeseen tai maailmankatsomukseen, ja se on muutakin kuin pelkäämistä lasten ja eläinten toimintaa. Huizingan määritelmä, joka kattaa leikin kaikissa konteksteissa niin eläimillä, lapsilla kuin aikuisillakin, on tämä:

Leikki on vapaaehtoista toimintaa tai askarointia, joka suoritetaan määrätyissä ajan ja paikan rajoissa vapaaehtoisesti hyväksytyjen, mutta ehdottomasti sitovien sääntöjen mukaan; se on oma tarkoituksensa, ja sitä seuraa jännityksen ja ilon tunne sekä tietoisuus jostakin, mikä on <<toista>> kuin <<tavallinen elämä>>. (Huizinga 1984, 9, 12-13, 39.)

Leikkiin siis liittyy vapaaehtoisuuden, ajan ja paikan, sääntöjen, tunteen sekä toisenlaisen tietoisuuden elementti. Huizingan mukaan leikki on vapaata toimintaa ja vapautta, johon ei liity pakkoa. Pakollinen leikki ei siis hänen mukaansa ole enää leikkiä ja voi korkeintaan olla leikin jäljittelemistä. Vasta sitten, kun leikistä tulee kulttuuritekijä, voi siihen liittää pakon ja velvollisuuden. Muuten leikki tapahtuu vapaa-ajalla, eikä siihen ole velvollisuutta tai välttämättömyyttä. (Huizinga 1984, 17.) Näin ollen, jos ajatellaan tanssia leikkinä, niin jos kokee olevansa pakotettu tekemään tanssia, ei se ole silloin enää leikkiäkään. Tämä ei tarkoita sitä, etteikö leikki voisi olla vakavaa tai vähemmän mukavaa (Huizinga 1984, 14-15). Näihin Huizingan ajatuksiin liittyy vahvasti tutkielmani haastatteluaineistosta noussut ajatus siitä, että kokemus pakosta tehdä tanssia työkseen nähdään huonona asiana, koska silloin leikki, joksi haastateltava tanssin luomista myös kutsuu, ei pääsisi toteutumaan.

Lisäksi leikillä on tietyt ajan ja paikan rajat sekä omat sääntönsä ja järjestyksensä. Tämä leikin piirre tuo tietyllä tavalla helpotusta muuten niin sekavaan tai hektiseen maailmaan. Se myös mahdollistaa leikin uusiintumisen ja toistumisen, jolloin kulttuurimuodon on mahdollista syntyä. (Huizinga 1984, 19-21.) Sama pätee myös tanssiin, jossa vallitsee oma toimintakulttuurinsa omine sääntöineen ja normeineen. Lisäksi tanssikin on aina paikkaan ja aikaan sidonnaista. Leikkiin liittyvät Huizingan mukaan myös tunteet, usein positiiviset nautinnon tunteet, mutta joskus myös vakavuutta, sekä tietoisuus jostakin loogisen ajattelun ja tietoisuuden ylittävästä todellisuudesta (Huizinga 1984, 11-16).

Mitä tulee tanssin ja leikin suhteeseen, niin Huizingan mukaan tanssissa pysytään aina leikin rajojen sisällä ja tanssi muodostaa yhden leikin puhtaimmista muodoista millä tahansa aikakaudella tai missä tahansa kansassa. Hän kuitenkin toteaa, ettei leikinomaisuus pääse täyteen potentiaaliinsa kaikissa tanssimuodoissa. (Huizinga 1984, 188.) Itse ajattelen, että esimerkiksi omimmaksi kokemassani tanssilajissa, nykytanssissa, sekä tanssi-improvisaatiossa leikki pääsee hyvin puhtaasti valloilleen, sillä kokeilemisen vapaus ja mahdollisuuksien kirjo on niissä loputon, kuitenkin omine lainalaisuuksineen, säilyttäen leikkiin tarvittavat säännöt. Lisäksi kaikki muutkin Huizingan leikin määritelmän ominaisuudet ovat niissä läsnä. Tanssin luoviin prosesseihin taas pätee Huizingan (1984, 5) toteamus: "Sama mikä koskee luomista, koskee myös leikkimistä (- -)." Siispä tanssi ja leikki liittyvät olennaisella tavalla yhteen niin tanssissa kuin sen luomisessakin. Tanssiin ei pelkästään sisälly jotain leikistä, vaan se muodostaa osan leikistä:

Että tanssi ja leikki kuuluvat yhteen, siinä ei ole mitään ongelmaa. Yhteenkuuluvuus on niin ilmeistä ja varmaa, että seikkaperäinen selvittäminen on tarpeeton. Tanssin suhde leikkiin ei ole sellainen, että siihen sisältyisi jotakin leikistä, vaan tanssi muodostaa osan leikistä; niissä vallitsee olemuksen identiteetti. Tanssi on erityinen ja erittäin täydellinen muoto leikkiä. (Huizinga 1984, 189.)

Lisäksi leikki on Huizingan mukaan taistelua jostakin tai jonkin esittämistä. Taistelu voi tarkoittaa esimerkiksi urheilukilpailuja ja esittäminen esimerkiksi esittäviä taiteita, siis myös tanssia. (Huizinga

1984, 21-22.) Tanssin kontekstissa se voi olla molempia esimerkiksi tanssikilpailujen myötä. Huizinga kritisoikin jo oman aikansa nyky-yhteiskunnassa kilpailun menemistä kaiken edelle, esimerkiksi urheilussa. Kilpailun aseman vahvistumisen myötä säännöt ovat tiukentuneet, leikistä on tullut liian vakavaa ja leikin puhdas olemus on kadonnut. Tämä ilmenee esimerkiksi urheilijoiden jakautumisena ammattilaisiin ja harrastajiin, jolloin ammattilaisten asenne leikkiin ei ole enää aito, sillä tekemisestä katoaa spontaanius ja huolettomuus. Tanssin kontekstissa voi olla havaittavissa samaa, ja ehkä tätä Huizinga tarkoittikin sanoessaan olevan varmaa, että tanssin perusolemukselle ominainen leikinluonne katoaa miltei kokonaan nykyisissä tanssimuodoissa. (Huizinga 1984, 189, 224-226.) Jos Huizinga on jo vuonna 1938 ajatellut näin kulttuurin ja leikin tilasta, niin mikä tilanne onkaan tämän hetken kilpailumentaliteettia, suorituskeskeisyyttä ja kiirettä täynnä olevassa maailmassa? Toteutuuko leikki nyky-yhteiskunnassa? Onkin hyvä pohtia, miten esimerkiksi tanssin kentällä pystyisimme säilyttämään tanssin leikinomaisuuden, sillä uskon, että se ruokkii myös luovuutta ja inspiraatiota.

4 TUTKIMUSTRADITIO JA TUTKIMUSMENETELMÄT

4.1 Laadullinen tutkimus lähestymistapana

Laadullinen tutkimus on tutkimuksen lähestymistapa, jossa yleensä pyritään ymmärtämään tutkimuksessa tarkasteltavaa ilmiötä tutkimuksen kohteena olevien henkilöiden näkökulmasta ja tuottamaan rikasta ja yksityiskohtaista tietoa tästä ilmiöstä. Laadullisessa tutkimuksessa ollaan siis kiinnostuneita tutkimuksen kohteena olevien henkilöiden kokemuksista, ajatuksista, tunteista ja merkityksistä, joita ihmiset tutkimuksen kohteena olevalle asialle tai ilmiölle antavat. (Juuti & Puusa 2020, e9-10.) Tässä opinnäytetyössä olenkin kiinnostunut suomalaisten tanssin ammattilaisten omista inspiraation käsityksistä ja kokemuksista, jolloin laadullinen tutkimus lähestymistapana on sopiva.

Ensimmäiset varsinaiset laadulliset tutkimukset tehtiin 1900-luvun alussa muun muassa kulttuurin-tutkimuksen ja antropologian parissa. Sittemmin laadullinen tutkimus on saanut vaikutteita monelta suunnalta, kuten hermeneutiikasta, fenomenologiasta, poststrukturalismista, filosofiasta, psykologiasta, sosiologiasta, kasvatustieteistä ja antropologiasta. Näin ollen laadulliseen tutkimukseen sisältyy useita eri koulukuntia, tutkimusotteita ja menetelmiä. (Juuti & Puusa 2020, e9.)

Laadullisen tutkimuksen menetelmät ovat tyypillisesti induktiivisia ja aineistolähtöisiä, jolloin johtopäätöksiä pyritään tutkimuksessa tekemään aineistosta käsin - niin myös tässä työssä. Tyypillistä laadulliselle tutkimukselle on myös vuoropuhelu teorian ja aineiston välillä esimerkiksi aineiston hankinnan suunnittelussa, analysoinnissa ja tulkinnassa, kuitenkin teorian ollessa apuväline eikä lähtökohta näille tutkimuksen eri vaiheille. (Juuti & Puusa 2020, e10-11.) Tavanomainen laadullinen tutkimus sisältää tyypillisesti seuraavia vaiheita, joissa on usein päällekkäisyyttä ja joiden välillä tutkija pystyy melko vapaasti liikkumaan tutkimuksen edetessä:

1. aiheen valinta,
2. tutkimuksen tavoitteiden asettaminen,
3. tutkimuskysymysten muotoileminen,
4. tutkimuksen rajauksien esittely,
5. teoreettisen viitekehyksen laatiminen kirjallisuuden avulla,
6. lähestymistavan valinta ja perustelu,
7. tutkimusmenetelmien sekä näytteen tai aineiston valinta, kuvailu ja perustelu,
8. aineiston hankinta,
9. aineiston analysointi ja tulkinta sekä
10. tulosten kirjoittaminen ja raportointi sekä tutkimuksen luotettavuuden arviointi. (Juuti & Puusa 2020, e10-11.)

4.2 Fenomenografia

”Fenomenografia on laadullisesti suuntautunut empiirinen tutkimusote, joka tutkii ihmisten erilaisia käsityksiä ympäröivästä maailmasta”, kirjoittavat Annikki Järvinen ja Pertti Järvinen (2004, 83). Sitä on käytetty erityisesti kasvatustieteessä (Rissanen 2006, 36). Fenomenografisen tutkimusotteen läh-

tökohtana on ajatus siitä, että ihmisillä voi olla hyvinkin erilaisia käsityksiä tutkittavasta ilmiöstä. Fenomenografisessa tutkimusotteessa tavoitteena onkin tuoda esille näitä erilaisia käsityksiä, ja siinä keskitytään niiden eroavaisuuksien tutkimiseen, eikä niinkään yritetä selvittää jonkin asian syvintä ”oikeaa” olemusta. (Järvinen & Järvinen 2004, 83; Rissanen 2006, 36.) Tässä opinnäytetyössä haluan tutkia suomalaisten tanssin ammattilaisten erilaisia käsityksiä ja kokemuksia inspiraatiosta, ja siksi koen sopivimmaksi tutkimusotteeksi nimenomaan fenomenografisen tutkimusotteen.

Fenomenografiassa käsityksellä tarkoitetaan ihmisen tapaa kokea jokin tietty todellisuuden ulottuvuus sekä merkityksen antamista tälle ilmiölle. Käsitykset muodostuvat yksilön aktiivisen toiminnan kautta, jolloin refleктоimattomista käsityksistä liikutaan kokemusten reflektionin kautta jäsenyneempiin käsityksiin. (Järvinen & Järvinen 2004, 83; Haapaniemi 2013, 29.)

Fenomenografisen tutkimuksen ontologia eli olemassaolon ja todellisuuden käsitys on konstruktivistinen, sillä se keskittyy ihmisen käsityksiin todellisuudesta. Ihminen siis rakentaa todellisuuden ymmärryksessään, vaikka tiedostetaan myös ihmisen ulkopuolella oleva ja hänestä riippumaton todellisuus. Voidaan esimerkiksi ajatella, että ihminen ei olisi samanlainen ilman kokemaansa maailmaa eikä maailma olisi täysin samanlainen ilman sitä kokevaa ihmistä. (Marton & Booth 1997, 112-113; Haapaniemi 2013, 12, 29.)

Haapaniemi (2013, 29-30) pitää fenomenografista ihmiskäsitystä voluntaristisena konstruktivistisen todellisuuden käsityksen myötä, jonka perusteella ihmisellä voidaan ajatella olevan mahdollisuus vaikuttaa ympäristöönsä. Tämän hän perustelee viittaamalla Lennart Svenssonin (1984) kuvaukseen siitä, miten ihmisen nähdään fenomenografiassa olevan toimintansa kautta suhteessa ympäristöönsä. Tähän ihmiskäsitykseen nojaan itsekin tätä työtä tehdessä.

Fenomenografisessa tutkimuksessa erotetaan kaksi tiedon tasoa jaotteleamalla ne ensimmäisen ja toisen asteen näkökulmaan. Ensimmäisen asteen näkökulmassa keskitytään ympäröivään maailmaan ja siitä päätelmien tekemiseen sekä tutkittavien erilaisiin tapoihin ymmärtää tutkittavaa asiaa yleisemmällä tasolla. Toisen asteen näkökulmassa taas keskitytään nimenomaan ihmisten ajatuksiin ja käsityksiin ympäröivästä maailmasta – tutkittavasta ilmiöstä - ja tehdään niistä päätelmiä ja tulkin-toja. Fenomenografisessa tutkimuksessa keskitytään toisen asteen näkökulmaan, jolloin tarkasteltavaksi tulevat myös tutkittavien ajattelun muodot ja kokemuksellisuus. (Marton 1988, 146; Järvinen & Järvinen 2004, 83; Rissanen 2006, 36.) Fenomenografisen tutkimuksen epistemologia eli tiedon ja tietämisen käsitys on siis dialoginen, eli tieto muodostuu vuorovaikutuksessa toisten kanssa, fenomenografisen tutkimuksen tapauksessa tutkijan ja tutkittavien välillä. (Järvinen & Järvinen 2004, 83; Haapaniemi 2013, 14, 30.)

Fenomenografisessa tutkimuksessa on tärkeää myös tunnistaa tutkittavan ilmiön konteksti, koska se kiinnittää erilaatuiset käsitykset kohdeilmiöön. Tutkijan tavoitteena onkin onnistua tuomaan esille se konteksti, johon tutkittavan käsitykset liittyvät. Ajatellaan, että ihmisten kokemukset ovat aina yhteydessä siihen, missä asiayhteydessä ja tilanteessa ne tapahtuvat. (Rissanen 2006, 37.) Tämän opinnäytetyön kohdalla konteksti on tanssin ammattilaiskenttä sekä tanssin luominen.

Metodologisesta näkökulmasta fenomenografian tutkimuksellinen kiinnostus kohdistuu yksilön tapoihin luoda käsityksiä ja tulkita ilmiöitä, mutta toisaalta ollaan myös kiinnostuneita muodostamaan joi-takin yleistyksiä esimerkiksi tietyn kulttuurin, yhteisön tai yhteiskunnan sisällä (Haapaniemi 2013, 31-32). Opinnäytetyössäni keskityn pääasiassa erilaisiin yksilöllisiin käsityksiin enkä varsinaisesti pyri tekemään niistä yleistyksiä.

4.3 Haastattelu aineistonkeruumenetelmänä

Haastattelu on yksi käytetyimpiä tiedonkeruutapoja ja se on hyvin joustava menetelmä, joka sopii monenlaisiin tutkimustarkoituksiin. Siinä ollaan suorassa kielellisessä vuorovaikutuksessa tutkittavan kanssa, ja tutkijalla on mahdollisuus ohjailta haastattelun etenemistä tutkimuksen tarpeiden mukaan. Haastattelun idea perustuu ajatukseen siitä, että haluttaessa tietoa ihmisten elämästä, on mielekästä kysyä asioista suoraan ihmisiltä itseltä. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006, 53; Hirsjärvi & Hurme 2008, 34.)

Yksinkertaisimmillaan Hirsjärvi ja Hurme (2008) määrittelevät haastattelun keskusteluna, jolla on ennalta määrätty tarkoitus. Keskustelulla ja haastattelulla onkin paljon yhteistä sekä kielellisen että ei-kielellisen kommunikaation sisältyessä kumpaankin. Niiden kautta välittyvät ajatukset, tunteet, tiedot, asenteet ja mielipiteet. Kummassakin tilanteessa kumpikin osapuoli vaikuttaa toiseen. Kes-kustelulla ja haastattelulla on myös eronsa:

(- -) haastattelu tähtää informaation keräämiseen ja on siis ennalta suunniteltua päämäärähakuista toimintaa, kun taas keskustelulla saattaa olla myös pelkkä yhdessäolofunktio. Haastattelussa haastat-telija ei suinkaan aina antaudu keskusteluun, ja kun keskustelulle on luonteenomaista polveilu molempia osapuolia kiinnostavien teemojen ympärillä, haastattelu tapahtuu lähinnä haastattelijan ehdoilla tai ai-nakin hänen johdolla. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 42.)

Haastatteluja voivat olla terapeutit haastattelut sekä tiedonhankintahaastattelut, joihin lukeutuvat käytännön haastattelut ja tutkimushaastattelut. (Hirsjärvi & Hurme 2008,42). Hirsjärven ja Hurmeen (2008, 43) mukaan tutkimushaastattelun keskeisiä piirteitä ovat tiivistetysti ja ihanteellisesti:

1. Haastattelun ennalta suunnittelu, haastattelijan tutustuminen tutkimuksen kohteeseen sekä käytännössä että teoriassa.
2. Haastattelu on haastattelijan alulle panema ja ohjaama.
3. Haastattelijalla joutuu tavallisesti motivoimaan haastateltavaa sekä ylläpitämään hänen motivaatio-taan.
4. Haastattelijalla tuntee roolinsa, haastateltava oppii sen haastattelun kuluessa.
5. Haastateltavan on voitava luottaa siihen, että annettuja tietoja käsitellään luottamuksellisesti.

Erilaisia tutkimushaastattelutyyppisiä taas on monia. Eroavaisuudet perustuvat lähinnä siihen, kuinka kiinteä ja jäsenneily eli kuinka strukturoitu haastattelu on: Kuinka paljon liikkumatilaa haastatelta-valle annetaan ja kuinka tarkasti haastattelukysymykset esitetään? Karkeasti haastattelut voidaan jakaa myös kahteen ryhmään, joista ensimmäinen on lomakehaastattelu eli strukturoitu haastattelu, jossa on valmiiksi muotoillut tarkat kysymykset ja valmiit vastausvaihtoehdot. Toiseen ryhmään kuu-luvat puolistrukturoidut ja strukturoimattomat eli avoimet haastattelut, joissa kysymysten esittämis-

tavat vaihtelevat eikä valmiita vastausvaihtoehtoja ole. Haastattelun tarkkuus ja muodollisuus riippuu siitä, millaista tietoa tavoitellaan. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006, 53; Hirsjärvi & Hurme 2008, 43-44.)

Puolistrukturoitu teemahaastattelu

Teemahaastattelu jää strukturoidun ja strukturoimattoman haastattelun väliin eli oman käsitykseni mukaan puolistrukturoiduksi. Jotkut taas kuvaavat puolistrukturoidun haastattelun jäävän strukturoidun- ja teemahaastattelun väliin, jolloin teemahaastattelua ei välttämättä nähdä puolistrukturoituna haastatteluna, vaan täysin omana haastattelun lajina. Puolistrukturoidulle haastattelulle ei ole mitään yhtä selkeää määritelmää niin kuin ei monelle muullekaan haastattelumenetelmälle. Puolistrukturoidulle haastattelulle on kuitenkin ominaista se, että jokin haastattelun näkökohta on lyöty lukkoon, mutta ei kaikkia. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006, 55-57; Hirsjärvi & Hurme 2008, 44, 47.)

Hirsjärven ja Hurmeen (2008) näkemyksen mukaan teemahaastattelulle olennaista on nimensä mukaisesti tietyt teemat ja niiden varassa eteneminen eikä niinkään tarkat ennalta määrätyt kysymykset, kuten strukturoidussa haastattelussa. Teemahaastattelu huomioi sen, että ihmisten tulkinnat asioista sekä heidän niille antamansa merkitykset ovat olennaisia. Nämä merkitykset syntyvät vuorovaikutuksessa. Tietyt teemat tuovat oman näkemykseni mukaan jonkinlaista selkeää rakennetta, jolloin teemahaastattelu ei ole täysin avoinkaan. Se on kuitenkin lähempänä avointa haastattelua kuin strukturoitua haastattelua. Teemahaastattelu onkin puolistrukturoitu siksi, että haastattelun yksi aspekti, haastattelun aihepiirit eli teemat, on kaikille sama. Muissa puolistrukturoiduissa haastatteluissa esimerkiksi kysymykset tai kysymysten muoto ovat kaikille samat. Teemahaastattelusta siis puuttuu strukturoidulle lomakehaastattelulle ominainen kysymysten tarkka muoto ja järjestys, mutta se ei ole myöskään täysin vapaa ja avoin. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 48.)

Saaranen-Kauppinen ja Puusniekan (2006, 57) mukaan puolistrukturoidusta haastattelustakin käytetään ajoittain nimitystä teemahaastattelu, esimerkiksi silloin, kun haastattelussa esitetään tiettyjä kysymyksiä tietyistä teemoista, muttei käytetä välttämättä juuri samoja kysymyksiä jokaisen haastateltavan kohdalla. Tällöin mielestäni yhdistyy sekä teemahaastattelun että muiden puolistrukturoitujen haastattelujen piirteitä, jolloin muodostuu Hirsjärven ja Hurmeen (2008) kuvaama puolistrukturoitu teemahaastattelu. Perustan tässä opinnäytetyössä oman käsitykseni teemahaastattelusta puolistrukturoituna haastatteluna tähän ajatukseen sekä Hirsjärven ja Hurmeen luonnehdintaan, sillä toteuttamissani haastatteluissa ovat havaittavissa sekä selkeät teemat että osittain myös samat kysymykset, kuitenkin järjestystä vaihdellen.

4.4 Fenomenografinen analyysi

Fenomenografiselle analyysille ei ole olemassa mitään tiettyä selkeästi määriteltyä toteutustapaa, eikä siitä löydy kovin tarkkoja kuvauksia fenomenografiaa käsittelevästä kirjallisuudesta. Fenomenografisen tutkimuksen tekijän täytyy siis kehittää omat menetelmänsä olemassa olevan kirjallisuuden ja ohjeistuksen perusteella. Yleisesti analyysi jaetaan suunnilleen kolmeen tai neljään vaiheeseen. (Marton 1988, 154; Haapaniemi 2013, 38-39.) Seuraavaksi esittelen analyysin nelivaiheisena eri lähteistä kootun tiedon pohjalta, sillä tämänkin työn fenomenografinen analyysi on nelivaiheinen:

1. Fenomenografisen analyysin ensimmäisessä vaiheessa aineisto luetaan moneen kertaan läpi. Tässä vaiheessa täytyy muistaa, mistä ilmiöstä ollaan kiinnostuneita ja sen mukaan etsitään aineistosta ilmiön kannalta merkityksellisiä ilmauksia. Nämä ilmaukset merkitään esimerkiksi alleviivaamalla. Analyysissä ollaan alusta asti kiinnostuneita ilmauksista eikä niinkään niiden tuottajista, informanteista. (Larsson 1986, 37; Marton & Booth 1997, 133; Haapaniemi 2013, 38-39.)
2. Analyysin toisessa vaiheessa merkityksellisiä ilmauksia jaetaan ryhmiksi tai teemoiksi, eli merkitysyksiköiksi, vertailemalla ilmauksia yhtäläisyyksien ja erojen löytämiseksi. Ilmauksien tulkinnaassa liikutaan yksittäisten ilmausten sekä koko haastattelun välillä. (Larsson 1986, 23, 37; Uljens 1989, 44; Marton & Booth 1997, 133; Haapaniemi 2013, 39.)
3. Analyysin kolmannessa vaiheessa vertaillaan löydettyjä merkitysyksiköitä eli teemoja koko aineiston merkitysten joukkoon, jonka seurauksena merkitysyksiköiden yhdistelyllä muodostetaan kategorioita. Merkitysyksiköt yhdistyvät kategorioiksi niiden yhtäläisyyksien perusteella, ja kategoriat erottuvat niiden välisten erojen perusteella. (Marton 1988, 155; Haapaniemi 2013, 39.)
4. Neljännessä vaiheessa kategorioita yhdistellään ylemmän tason kategorioiksi eli kuvauskategorioiksi. Kuvauskategoriat ovat luokituksia, jotka sisältävät ja kuvaavat aineistossa esiin tulleiden käsitysten ja kokemusten merkityssisältöjä. Nämä kuvauskategoriat ovat jo tutkimustuloksia itsessään. Niitä havainnollistetaan lopulta suorilla lainauksilla tutkimusaineistosta. (Marton 1988, 155; Järvinen & Järvinen 2004, 85; Haapaniemi 2013, 39.)

Lisäksi on hyvä muistaa, että fenomenografinen analyysi alkaa jo alustavasti haastatteluaineistoa kerätessä. Haastattelujen myötä tutkijan ymmärrys tutkimuksesta ja tutkittavasta ilmiöstä ja sen eri käsityksistä alkaa vähitellen selkeytyä. (Marton & Booth 1997, 132.)

Tässä tutkielmassa olen toteuttanut fenomenografisen analyysin Haapaniemen (2013) muodostamaa fenomenografisen analyysin tapaa mukailien. Esittelen sen tarkemmin luvussa 5.6.

5 TUTKIMUKSEN ETENEMINEN

5.1 Aiheen valinnasta tutkimustradition valintaan

Opinnäytetyöprosessi alkoi syksyllä 2020, jolloin aloin miettiä opinnäytetyöni aihetta. Pitkän ajatusprosessin ja erilaisten aiheiden pyörittelyn jälkeen aiheeksi valikoitui inspiraatio tanssin kentällä, sillä se tuntui kiehtovalta aiheelta, joka omasta mielestäni kaipaa selvittämistä. Tässä vaiheessa en kuitenkaan osannut vielä määritellä, käsitteleekö työ inspiraatiota tanssin tekemisessä eli koreografioimisessa, tanssimisessa vai tanssin opettamisessa. Tiesin kuitenkin, että olen kiinnostunut erilaisista suomalaisten tanssin ammattilaisten inspiraation kokemuksista ja käsityksistä omassa työssään. Alustava, prosessia eteenpäin vievä tutkimuskysymys oli: Mitä inspiraatio on, ja mistä tanssin kentällä inspiroidutaan?

Yleispiirteisen ja alustavan lähdeaineiston etsimisen, siihen tutustumisen, sekä oman sen hetkisen inspiraatiokäsityksen perusteella minulle oli selkeää, että opinnäytetyö tulisi olemaan laadullinen tutkimus inspiraatiokäsitysten ja -kokemusten ollessa vahvasti subjektiivisia. Laadullinen tutkimus tyypillisesti tarkastelee ihmisten subjektiivisia kokemuksia ja näkemyksiä, kuten jo mainitsin luvussa 5.1 (Juuti & Puusa 2020, e9-10, e56).

5.2 Teoriatietoon tutustuminen

Tutkimustradition valinnan jälkeen en osannut vielä tarkemmin sanoa, mikä tutkimusote olisi sopiva juuri tähän työhön. Tarvitsin lisää teoriatietoa inspiraatioon ja siihen liittyviin rakenteisiin, kuten luovuuteen, flow'hun ja leikkiin liittyen. Samalla aloin perehtyä enemmän laadulliseen tutkimukseen ja erilaisiin sen alaisiin tutkimusotteisiin ja -menetelmiin. Tiedon avulla pystyisin asettamaan tutkimuskysymykset sekä päättämään, mikä tutkimusote olisi sopivin niiden tutkimiselle.

Aloin etsiä ja lukea joulukuussa 2020 työni kannalta hyödyllistä lähdeaineistoa. Etsin sekä painettuja että verkkolähteitä, sekä arvioin ja valikoin, mitkä niistä voisivat olla hyödyllisiä. Tutustuin lähteiden kautta olemassa olevaan teoriatietoon, ja kirjoitin muistiinpanoja. Hyödylliseksi lähdeaineistoksi arvioin inspiraation käsitteen alkuperää ja sen erilaisia määritelmiä koskevan aineiston sekä luovuutta, flow-kokemusta ja leikkiä käsittelevän aineiston. Arvioin aineistoa hyödylliseksi myös silloin, kun ne liittyivät minkä tahansa taiteenalan, mutta erityisesti tanssin, luoviin prosesseihin tai inspiraatiokäsityksiin. Lisäksi koin oleelliseksi laadullisen tutkimuksen traditiota ja siihen liittyviä tutkimusotteita ja -menetelmiä käsittelevän kirjallisuuden. Tämä vaihe kesti pääasiassa helmikuun alkuun, mutta jatkui läpi prosessin aina raportin kirjoittamiseen saakka.

5.3 Tutkimusongelman asettaminen ja tutkimusotteen valinta

Kun olin tutustunut jo olemassa olevaan teoriatietoon opinnäytetyöni aihepiireistä, oli aika tarkentaa tutkimuskysymyksiä. "Mitä inspiraatio on, ja mistä tanssin kentällä inspiroidutaan?", olivat kysymyksinä vielä hyvin yleispäteviä, eivätkä ne tarjonneet riittävästi tarttumapintaa. Koin, ettei tutkimuskysymykseen itsessään tarvitse liittää kysymystä inspiraation määritelmästä, sillä siitä löytyy tietoa ja sen eri määritelmät tulisivat ilmi tutkielmani viitekehyksessä. Lisäksi ajattelin, ettei minulla olisi resursseja toteuttaa tutkimusta, jossa todella tutkisin sitä, mitä inspiraatio on, niin, että löytäisin siitä

merkittävää uutta tietoa. Olin nimenomaan kiinnostunut tutkimaan suomalaisten tanssin ammattilaisten käsityksiä ja kokemuksia inspiraatiosta, siis myös heidän määritelmiään sille, jolloin inspiraation tutkimus jäisi subjektiiviselle tasolle. Näin ollen halusin myös kohdistaa tutkimuskysymykset tarkemmin vielä suomalaisten tanssin tekijöiden käsityksiin ja kokemuksiin. Lisäksi ajattelin, että kysymys ”mistä tanssin kentällä inspiroidutaan?”, oli myös liian laaja. Tämä johtui siitä, ettei se ilmaissut, onko kyse tanssin ammattilaiskentästä, harrastajista vai koko laajasta tanssin kentästä, Suomesta vai koko maailmasta. Pohdin, mitä todella haluaisin selvittää, ja huomasin olevani erityisen kiinnostunut siitä, mistä suomalaiset tanssin ammattilaiset inspiroituvat nimenomaan tanssin tekemiseen ja tanssin luoviin prosesseihin. Lisäksi minua kiinnosti se, miten he laajemmin kokevat inspiraation työssään ja miten he sen käsittävät. Näiden pohdintojen jälkeen päädyin seuraaviin tutkimuskysymyksiin: Mistä suomalaiset tanssin ammattilaiset inspiroituvat tanssin tekemiseen? Miten he kokevat ja ymmärtävät inspiraation?

Kun olin päättänyt tutkimuskysymykset, oli aika pohtia tarkemmin, mikä tutkimusote palvelisi juuri näiden kysymysten selvittämistä. Koin alusta asti, että aihe on vahvasti subjektiivinen sekä käsityks- ja kokemuspohjainen, ja tutkimuskysymyksetkin viittasivat siihen. Niinpä otin tarkemmin selvää erilaisista tutkimusotteista, joilla tyypillisesti voidaan tutkia ihmisten käsityksiä ja kokemuksia. Esiin nousivat erityisesti fenomenologia, fenomenografia sekä grounded theory, joiden ajattelin olevan mahdollisia tutkimusotteita tälle työlle. En kuitenkaan halunnut lähteä muodostamaan varsinaisesti uutta teoriaa vahvasti tutkimusaineiston pohjalta, niin kuin grounded theoryssa (Holopainen, Juuti & Puusa 2020, e239-242). En myöskään kokenut ihmisten kokemuksiin itsessään keskittyvää fenomenologiaa (Huhtinen & Tuominen 2020, e294) oikeaksi metodiksi, vaikka olenkin kiinnostunut myös inspiraation kokemuksellisuudesta. Koin, että päähuomioni tutkimuskysymystenkin perusteella olisi tanssin ammattilaisten käsityksissä ja ymmärryksessä inspiraatiosta sekä omista inspiraation lähteistään ja kokemuksistaan, eikä niinkään pelkässä kokemuksellisuudessa. Tämän takia päädyin lopulta fenomenografiseen tutkimusotteeseen, jota käsitteelin tarkemmin luvussa 5.2, jossa ollaan kiinnostuneita erityisesti ihmisten erilaisista käsityksistä jostakin ilmiöstä.

5.4 Aineistonkeruumenetelmäksi puolistrukturoitu teemahaastattelu

Seuraavaksi minun täytyi päättää, miten keräisin tarvittavan tutkimusaineiston. Minulle oli alusta asti selvää, että haluaisin kuulla ammattilaisilta itseltään heidän ajatuksiaan ja kokemuksiaan inspiraatioon liittyen, eikä pelkkä lähdekirjallisuus riittäisi aineistoksi. Fenomenografiselle tutkimusotteelle tyypillinen aineisto onkin usein empiiristä laadullista haastatteluaineistoa (Rissanen 2006, 37). Päätin, että haluan itse haastatella tanssin ammattilaisia heidän inspiraatiokäsityksistään.

Vielä ei ollut kuitenkaan täysin selvää, millainen haastattelu olisi kyseessä. Olisiko se esimerkiksi sähköpostilla vai suullisesti ja kasvokkain toteutettu? Koin tärkeäksi, että tanssin ammattilaiset saisivat vapaasti avata ajatuksiaan ja ajattelin, että suullisesti se olisi ehkä luontevinta. Niinpä päätin, että haastattelin tanssin ammattilaisia suullisesti.

Seuraavaksi minun oli päätettävä, minkälainen haastattelu olisi kyseessä. Minulla oli mielessä selkeitä kysymyksiä, joihin halusin vastauksia, sekä selkeitä teemoja, joita halusin käsitellä. Halusin

myös, että haastateltavat saisivat vapaasti omin sanoin kuvailla ja kertoa ajatuksiaan ja kokemuksiin myös menemällä valmiiden kysymysten ulkopuolelle. En kokenut tärkeäksi haastattelujen tiukkaa samanlaista muotoa, jossa kysymykset esitettäisiin kaikille täysin samalla tavalla tai samassa järjestyksessä. Otin tietoa erilaisista haastattelumenetelmistä ja päädyin siihen, että puolistrukturoitu teemahaastattelu, jota käsittelin tarkemmin luvussa 5.3, voisi olla sopiva haastattelumenetelmä tähän tarkoitukseen. Siinä saisin käydä läpi valmiiksi asetettuja teemoja ja kysymyksiä sekä antaa haastateltaville myös vapauden vastata kysymyksiin omin sanoin ja niin laajasti kuin he haluaisivat. Heillä olisi myös mahdollisuus vapaasti lisätä mitä vain muitakin aiheeseen liittyviä ajatuksia. Tarvittaessa voisin kysyä apu- tai jatkokysymyksiä. Myös avoin haastattelu olisi ollut varmasti sopiva haastattelumenetelmä sen ollessa vielä keskustelunomaisempi ja kysymyksenasettelultaan vapaampi kuin puolistrukturoitu teemahaastattelu (Hirsjärvi & Hurme 2008, 45-46). Tuntien kuitenkin itseni uusien tilanteiden jännittäjänä sekä kokemattomuuteni haastattelijana ajattelin, että olisi parasta pitää haastattelu jollain tavalla strukturoituna.

Päätin pitää haastattelut etäyhteydellä Zoomissa koronavirustilanteen takia. Koin, että Zoomin videohaastattelulla olisi monia hyötyjä, esimerkiksi mahdollisuus haastatella tanssin ammattilaisia eri puolilta Suomea, kummankin osapuolen turvallisuuden huomiointi tartuntariskin kannalta sekä ajan säästäminen paikanpäälle matkustamisen jäädessä pois. Olin siis vallitsevan tilanteen johdosta valmis luopumaan fyysisesti kasvotusten tapaamisesta, jolloin erityisesti kehonkielen huomiointi jäisi oikeastaan täysin pois. Tärkeintä itselleni oli kuitenkin itse puheen sisältö.

5.4.1 Haastateltavien valinta, haastattelukutsujen lähettäminen ja otannan muodostuminen

Haastateltaviksi eli samalla tutkimuksen otannaksi halusin suomalaisia tanssin ammattilaisia, jotka ovat työskennelleet monipuolisesti tanssin kentällä niin koreografeina, tanssijoina ja esiintyjinä kuin opettajinakin. Halusin myös, että kaikki haastateltavat olisivat jo melko pitkään alalla toimineita, sillä ajattelin heillä olevan mahdollisesti paljon sanottavaa aiheeseen liittyen. He myös pystyisivät peilamaan sitä, onko heidän käsityksensä jollain tavalla muuttuneet vuosien varrella. Tarkoitukseni oli saada noin viisi haastateltavaa mukaan.

Lähetin haastattelukutsun tammikuun 2021 aikana sähköpostilla usealle suomalaiselle tanssin ammattilaiselle. Sähköpostiviestissä esittelin itseni ja sen, mitä olen tekemässä, eli opinnäytetyötä inspiraatiosta ja tanssin ammattilaisten käsityksistä ja kokemuksista siihen liittyen. Kerroin tarvitsevani sitä varten haastateltavia ja kysyin, olisivatko he kiinnostuneita osallistumaan. Lisäksi kerroin käsitteleväni haastatteluaineistoa opinnäytetyössä anonymisti ja kysyin, olisiko haastattelu mahdollista pitää helmikuun aikana. Haastattelukutsusta siis ilmeni tutkimuksen tekijä ja taustaorganisaatio, henkilötietojen käsittelytapa sekä se, mitä tutkimukseen osallistuminen tarkoittaa konkreettisesti. Tällöin tietoon perustuva eettinen suostumus osallistua tutkimukseen toteutui pääasiallisesti. Toisaalta olisin jo tässä vaiheessa voinut kertoa tarkemmin, etten tule keräämään suoria henkilötietoja missään vaiheessa ja että osallistumisen voisi missä vaiheessa vain keskeyttää ja perua. (Kuula-Luumi 2021; Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto 2021a.) Kuitenkin koin, että kysymys ”jos olisit kiinnostunut osallistumaan, niin sopsisiko haastattelu jo helmikuun aikana?” oli asetelultaan sen luonteinen, että se antoi vastaanottajille vapauden vastata ja suostua tai olla vastaamatta ja suostumatta haastatteluun ja tutkimukseen.

Myöhemmissä sähköpostiviesteissä sovimme haastattelun ajankohdan, ja ilmoitin vielä haastattelun arvioidun keston sekä lähetin Zoom-linkin haastattelua varten. Lopulta sain sovittua haastattelun yhteensä neljän tanssin ammattilaisen kanssa. Tutkimuksen otanta koostuu siis neljästä, enemmän tai vähemmän reilu 20 vuotta monipuolisesti tanssin kentällä toimineesta suomalaisesta tanssin ammattilaisesta.

5.4.2 Haastattelujen valmistelu ja niihin valmistautuminen

Haastatteluteemojen ja -kysymysten pohdinta oli käynnissä koko ajan sen jälkeen, kun olin päättänyt pitää haastattelut. Etsin edelleen tietoa opinnäytetyöni aihepiireistä sekä yleisesti eri haastattelumenetelmistä, erityisesti puolistrukturoidusta teemahaastattelusta. Kaiken sen tiedon perusteella mietin haastattelukysymyksiä sekä itse haastattelutilannetta ja omaa rooliani haastattelijana. Pysin pohtimaan sitä, miten haastattelukysymykset voisivat olla mahdollisimman selkeitä ja miten oma käytökseni siihen vaikuttaisi. Tärkeää olisi, että käsiteltävät teemat olisivat itselleni selkeitä – samoin kuin se, mitä niistä haluan saada selville. Myös jatkuva teemojen ja kysymysten peilaaminen tutkimuskysymyksiin olisi tärkeää. Minun oli siis pohdittava, miten haastattelut antaisivat tutkimuskysymysten kannalta olennaista tietoa ja miten voisin omalla toiminnallani edesauttaa sitä. Ajattelin olevani haastattelijana tilaa antava, mutta neutraali osoittamalla kuitenkin tunteita esimerkiksi naurahduksin, mutta välttämättä liikaa omia näkemyksiäni tai kokemuksiäni. Halusin nimenomaan, että haastateltavat ja heidän kertomuksensa saisivat olla pääosassa. Näin ajattelin, että kysymysten tulisi olla avoimia. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 97, 102-106; Ruusuvoori & Tiittula 2017, 2.) Myös Martonin (1988, 154) mukaan fenomenografisen tutkimuksen haastattelukysymysten olisi hyvä olla mahdollisimman avoimia, jotta haastateltavat itse saisivat päättää kysymysten ulottuvuudet ja vastauksensa laajuudet. Lopulta, pohdin teemoja (LIITE 1), joita haluan käsitellä, ja niihin liittyviä kysymyksiä, joiden ei kuitenkaan tarvitsisi olla lukkoon lyötyjä.

Kun olin saanut haastattelun teemat, kysymykset ja etenemisen alustavasti suunniteltua, toteutin harjoitushaastattelun, tai esihaastattelun kuten Hirsjärvi ja Hurme (2008, 72-73) sitä kutsuvat, omalle opiskelukaverilleni, jotta saisin hieman kokemusta haastattelutilanteesta ennen varsinaisia haastatteluja. Sain palautetta haastattelusta ja pystyin tekemään vielä muutoksia suunnitelmiini. Harjoitushaastattelu oli hyvä keino päästä itse jo etukäteen haastattelujen maailmaan ja mahdollisesti lieventää jännitystä niitä kohtaan erityisesti siksi, että minulla ei ollut mitään aikaisempaa haastattelukokemusta tai -koulutusta. Hirsjärvi ja Hurme (2008) sanovatkin esihaastattelujen olevan teemahaastattelun välttämätön ja tärkeä osa, sillä tuskinpa kukaan osaa kysyä suoraan oikeita kysymyksiä. Niitä olisi hyvä pitää mieluummin enemmän kuin liian vähän, mikä ei tapauksessani toteutunut, sillä pidin vain yhden esihaastattelun. Myös haastattelukoulutus olisi varmasti ollut kaltaiselleni uusien tilanteiden jännittäjälle erityisen hyödyllinen. Silloin olisin saanut vielä enemmän varmuutta haastattelijana toimimiseen. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 69, 73.) Nyt turvauduin vain omaan keräämäni tietoon. Kuitenkin koen, että yksikin harjoitushaastattelu oli hyödyksi.

Harjoitushaastattelun lisäksi myös varsinaiset haastattelut antoivat aina lisää kokemusta itselleni haastattelijana ja pystyin niissä tai niistä tekemiäni havaintojen perusteella tekemään muutoksia aina seuraavia haastatteluja ajatellen. Koenkin, että haastattelujen sujutus kasvoi haastattelujen myötä, vaikka ne aina jännittivätkin. Jokaisen haastattelun jälkeen kirjasin ylös huomioita siitä, mikä

toimi ja mikä ei, sekä muistutuksia seuraavaa haastattelua varten, esimerkiksi puhenopeudesta, omasta kehonkielestä tai kysymysten muodoista ja sanavalinnoista.

5.4.3 Haastattelujen toteutus

Haastattelut toteutuivat Zoom-videoyhteydellä helmikuussa 2021 viikkojen 6 ja 7 aikana. Haastattelut pidettiin 08.02.2021, 10.02.2021, 16.02.2021 sekä 18.02.2021. Haastattelut kestivät puolesta tunnista 50 minuuttiin. Haastattelujen alkuun tervehdin ja esittelin itseni. Sen jälkeen pyysin haastateltavilta lupaa haastattelun äänittämiselle litterointia varten ja kysyin, haluaisivatko he valmiin litteroinnin tarkastettavaksi. Lisäksi muistutin vielä, että tulisin käsittelemään aineistoa anonymisti. Seuraavaksi kerroin taustaa omalle mielenkiinnolleni aihetta kohtaan ja vielä uudelleen sen, mitä olen kiinnostunut tutkimaan: tanssin ammattilaisten erilaisia kokemuksia ja käsityksiä inspiraatioon liittyen tanssin tekemisen kontekstissa. Lisäksi kerroin haastattelukysymysten olevan suuntaa antavia, eli he saisivat vapaasti vastata niin laajasti kuin haluaisivat ja saisivat mennä myös sivuraiteille. Ennen varsinaisen haastatteluosuuden alkua sanoin vielä, että haastateltavilla on oikeus missä vaiheessa tahansa jättäytyä pois tai kieltäytyä vastaamasta joihinkin kysymyksiin. Näillä menettelyillä mielestäni loin läpinäkyvyyttä, mutta olisin voinut kertoa tämän kaiken jo haastattelukutsuissa tai haastattelun ajankohtaa sopiessa, kuten luvussa 5.4.1 jo mainitsin, jolloin toimintani olisi ollut vielä luotattavampaa ja eettisempää. (Kuula-Luumi 2021; Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto 2021a.) Tämän jälkeen siirryimme varsinaiseen haastatteluosioon.

Aluksi pyysin haastateltavia kertomaan vapaasti omin sanoin taustastaan tanssin parissa ja tanssin ammattilaisena. Toisaalta ajattelin olevan hyvä asia, että he saisivat kertoa taustastaan omin sanoin, mutta toisaalta jälkikäteen ajateltuna olisin voinut pyytää taustatietoja esimerkiksi etukäteen taustatietolomakkeella, jolloin olisi välttytty helpommin tunnistettavilta vapailta kertomuksilta, ja anonymisointityö olisi helpottunut (Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto 2021c). Seuraavaksi luin haastateltaville sivistyssanakirjan (2021), tieteen termipankin (2021) sekä Kieffaberin ym. (2014) määritelmät inspiraatiolle (luku 2.1) ja jatkoin suoraan kysymään heidän omia inspiraation määritelmiään. Tämän jälkeen haastattelut etenivät aina yksilöllisesti eri järjestyksessä valmiiden teemojen ja niihin liittyvien kysymysten läpi puolistrukturoituna teemahaastatteluna (LIITE 1). Kävin kaikkien kanssa samat teemat läpi samojen kysymysten avulla, vaihdellen kysymysten ilmaantumis- ja sanajärjestyksestä. Lisäksi kysyin erilaisia lisäkysymyksiä aina tilanteesta riippuen, joiltakin enemmän ja joiltakin vähemmän. Loppuun annoin jokaiselle aina mahdollisuuden vielä kertoa vapaasti mitä tahansa aiheeseen liittyvää, joka olisi jäänyt sanomatta, sekä kysyä minulta mitä tahansa, jos jokin mietitytti.

Olin päättänyt ottaa roolin haastattelijana, joka antaisi mahdollisimman paljon tilaa haastateltavan omalle kerronnalle. Roolini oli pääasiassa kuunnella ja ohjaila haastattelua kysymysten avulla, kuten luvussa 5.4.2 myös kuvailin. En siis ottanut itse kantaa asioihin, vaan kuuntelin, nyökkäilin, myötäilin ja kysyin kysymyksiä. Toisaalta olisi ollut mielenkiintoista ja mukavaa, jos haastattelut olisivat olleet keskusteluvampia niin, että olisin itsekkin kertonut omia näkemyksiäni tai kysynyt enemmän tarkentavia kysymyksiä. En kuitenkaan viitsinyt lähteä siihen haastateltavien pääosan sekä haastattelujen keston kannalta. Toisaalta ajoittain hieman liiallinen ajankäytön tarkkailu sekä oma jännitys saattoivat syödä vuorovaikutusta, enkä välttämättä osannut esimerkiksi tarttua spontaaneihin lisäkysymyksiin tai siirtyä loogisesti seuraavaan teemaan. Tämä jäi hieman harmittamaan, mutta toisaalta koin

suurta iloa siitä, että jokainen haastateltava jakoi ajatuksiaan avoimesti antaen paljon hyödyllistä tutkimusaineistoa.

5.5 Haastatteluaineiston litterointi ja anonymisointi

Sitä mukaa kun tein haastatteluja, aloin niitä myös litteroida eli purkaa niitä kirjalliseen muotoon. Valitsin litterointitarkkuudeksi alun perin sanatarkan eli eksaktin litteroinnin, jossa kaikki puhe litteroidaan sanatarkasti puhekielen mukaan täytesanoineen, toistoineen, keskenjäävine tavuineen ja äännähdyksineen. Lisäksi tunteen ilmaukset (nauru yms.), erilaiset painotukset, tauot ja niiden pituudet, päällekkäispuhunnat sekä mahdolliset ulkoiset häiriötekijät kirjataan. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 138-140; Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto 2021b.) Ajattelin tämän olevan hyvä litterointitarkkuus, koska se mahdollistaisi aineiston monipuolisen tarkastelun, vaikka päähuomioni onkin puheen sisällössä. Litterointiprosessin edetessä huomasin sen kuitenkin vievän paljon enemmän aikaa kuin olin ajatellut ja päätin keskittyä ensisijaisesti puheen sisältöön, eli puheen kirjaamiseen täytesanoineen juuri sellaisena kuin sen kuulen. Kaikki muu sai jäädä vähemmälle huomiolle. Merkitsin tauot ilman niiden pituuksia, selkeimmät äänenpainot, naurahdukset ja äänenvoimakkuuden muutokset sekä myös selkeät päällekkäispuhunnat ja ulkopuoliset häiriötekijät. Viimeisestä haastattelusta jätin litteroimatta varsinaisen haastattelun jälkeiset, aiheeseen liittymättömät keskustelut. Lopulta litterointitarkkuuteni oli siis peruslitteroinnin ja eksaktin litteroinnin välimaastoa. Koin tämän hyvänä ratkaisuna prosessin etenemisen kannalta. Yhteiskuntatieteellisen tietoarkiston Aineistonhallinnan käsikirjan (2021b) mukaan litterointeja ei yleisesti tehdäkään pelkästään valmiiksi määritellyä litterointitasoa noudattaen, vaan jokaisen omien tarpeiden mukaisesti yhdistellen.

Kun olin saanut haastattelut litteroitua, lähetin halukkaille litteroinnin tarkistettavaksi, sekä aloin anonymisoida aineistoa. Anonymisoin litteroinnit karkeistamalla sekä poistamalla turhan tarkkaa tai asiayhteydessään tunnistettavaa tietoa, jota aineistosta nousi, vaikka en varsinaisesti suoria tunnistetietoja kerännytkään. Esimerkiksi mainitut nimet, maat ja kaupungit, koulut, vuosiluvut, iät ja jopa tanssilajit karkeistin kirjaamalla hakasulkeisiin esimerkiksi [nimi A], [Euroopan/Suomen maa tai kaupunki], [yliopisto], [teini-ikä], [tanssilaji A] sekä [ikä 30-50 välillä]. (Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto 2021c.) Lisäksi poistin kokonaan mielestäni kontekstissaan liian tunnistettavia tietoja ja merkitsin ne merkinnällä [---]. Näin pyrin anonymisoimaan kaikki litteroinnit niin, ettei kukaan haastateltavista olisi niistä tunnistettavissa. Halusin käsitellä aineistoa anonyyminä, koska halusin tarkastella aihetta yleisellä tasolla kohdistamatta tarkastelua yksittäisiin henkilöihin. En koe, että esimerkiksi iällä, sukupuolella tai tanssilajilla on tutkimukseni kannalta olennaista merkitystä, joten lopulta jätin litterointeihin taustatiedoiksi haastateltavien kertomuksista saadun tiedon siitä, milloin he ovat aloittaneet tanssin parissa (lapsuus, nuoruus yms.) sekä kuinka pitkä ammattilaisuus heillä suunnilleen on takanaan.

Litteroinnit kokonaisuudessaan ovat saatavilla minulta ja käyttämäni litterointimerkit (Nikander & Ruusuvoori 2017, 21; Kallio, Aku 2021) ovat nähtävissä liitteestä kaksi (LIITE 2).

5.6 Eettisyyden toteutuminen haastatteluissa

Koen, että tutkimukseni eettiset kysymykset, joita olen tekstin seassa myös pohtinut, liittyvät vahvasti haastateltaviin, haastatteluihin ja niistä saatuun tutkimusaineistoon. Koen, että olen ollut tutkimuksessani läpinäkyvä haastateltaville kertomalla jo haastattelukutsussa, mihin tarkoitukseen olen heitä pyytämässä haastatteluun. Olisin voinut jo haastattelukutsussa kertoa enemmän työni taustaa; nyt kerroin siitä tarkemmin vasta haastattelujen alussa. Tämä olisi antanut vielä kattavamman käsityksen heille siitä, mihin he ovat osallistumassa. Se olisi myös lyhentänyt haastattelujen kestoa.

Lisäksi annoin heille mahdollisuuden vastavuoroisesti kysyä minulta kysymyksiä. Kysyin heiltä halukkuutta oman litteroinnin tarkistukseen ja lähetinkin sen tarkistettavaksi kolmelle. Samalla annoin heille mahdollisuuden pyytää poistamaan tai olla käsittelemättä jotakin aineistosta. Myöhemmin lähetin vielä haastattelun tallenteen yhdelle, kun hän sitä pyysi. Lisäksi sanoin parin haastattelun alussa, että heillä on oikeus kieltäytyä vastaamasta tai jättäytyä pois missä vaiheessa tahansa. Osalle unohdin tämän sanoa haastattelutilanteessa, mutta mainitsin siitä jälkikäteen vielä sähköpostilla. Tämä tietyllä tavalla horjutti tutkimuksen eettisyyttä, sillä tämän ja muun olennaisen informaation olisin voinut mainita jo haastattelukutsussa tai haastattelun ajankohtaa sovittaessa, kuten jo pohdin luvuissa 5.4.1 sekä 5.4.3. Tämä olisi lisännyt myös opinnäytetyöni läpinäkyvyyttä. Loppujen lopuksi käsittelin mielestäni haastatteluaineistoa eettisesti oikein anonymisoimalla aineiston karkeistaen ja poistaen tunnistettavia tietoja, enkä ylipäättään kerännyt suoria tunnistetietoja.

5.7 Aineiston fenomenografinen analyysi

Toteutin opinnäytetyöni fenomenografisen analyysin Haapaniemen (2013) toteuttamaa analyysitapaa mukaillen neljässä vaiheessa. Mielestäni Haapaniemen esimerkki fenomenografisesta analyysistä on hyvin selkeä ja sopii myös tähän työhön, joten siksi päätin hyödyntää sitä, toki hyödyntäen muutakin lähdeaineistoa pitkin analyysiprosessia.

Ensimmäisessä vaiheessa luin litteroidut haastattelut moneen kertaan läpi ja välillä kuuntelin myös alkuperäisiä tallenteita. Tätä kautta pyrin hahmottamaan kertynyttä aineistoa ja sitä, mikä siellä on olennaista tutkimuskysymyksen kannalta. Seuraavaksi lähdin alleviivaamaan tutkimusongelmien kannalta olennaisia lausahduksia osittain myös haastattelukysymysten ja -teemojen avulla. Etsin siis tutkimusongelmien kannalta olennaisia, aina samaa aihealuetta vastaavia otteita, ja alleviivasin ne samalla värillä.

Seuraavaksi analyysin toisessa vaiheessa loin jokaiselle haastateltavalle uudet tekstitiedostot, joihin liitin kustakin haastattelusta poimimani suorat lausahdukset. Tämän jälkeen käänsin lausumat niiden alle yleiselle kielelle kolmanteen persoonaan, jolloin kyseessä on jo oma tulkintani lausumista. Lausuman käännöksen tarkoituksena on esittää lausuman ydinajatuksia tiivistetysti. (Haapaniemi 2013, 54.) Esimerkiksi:

[---] se on oleellinen (.) se (.) ihastus, mulle se on myös niinku ihastumista niihin asioihin, et inspiraatio on sellasta, että on (.) semmosessa niinkun (.) ihastumisen tilassa. (.) Haluaa niinku (.) jotenkin niinku haluaa sitä asiaa tutkia ja just se välitön tarve tutkia sitä [---]. Inspiraatio tarkoittaa hänelle ihastumista ja kiinnostusta asioihin.

Martonin (1988, 154-155) mukaan fenomenografisessa tutkimuksessa tarkoituksena on häivyttää yksilöiden väliset rajat ja keskittyä aineistosta löydettyyn merkitysyksikköjen joukkoon, joka muodostuu tutkimusongelman kannalta olennaisista ilmauksista. Tässä tapauksessa merkitysyksikköjen joukon muodostavat siis kaikista haastatteluista poimitut ilmaukset ja niiden käännökset.

Tämän jälkeen analyysin kolmannessa vaiheessa liitin kaikki nämä lausumat ja niiden käännökset samaan tekstitiedostoon alustavien teemojen alle. Alustavia teemoja oli yhdeksän. Seuraavaksi käännsin olemassa olevat käännökset edelleen passiivimuotoon, jolloin niistä katoaisi yksilöllisyys. Tämä oli Haapaniemen (2013, 55) hyödyntämän Perttulan (1995) Giorgin fenomenologisen analyysin laajennuksen mukainen menettelytapa. Tein tämän sen takia, että fenomenografisessa tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita käsityksistä itsessään, eikä niinkään niitä tuottavista yksilöistä (Uljens 1989, 44; Haapaniemi 2013, 55). Esimerkiksi:

Inspiraatio tarkoittaa hänelle ihastumista ja kiinnostusta asioihin. Inspiraatio käsitetään ihastuksena ja kiinnostuksena asioihin.

Seuraavassa, neljännessä ja viimeisessä analyysin vaiheessa lähdin yhdistämään uusia käännöksiä eli ilmaisuja ja niihin liittyviä suoria lausumia varsinaisiksi teemoiksi, eli samalla vielä karsin epäolennaisia lausumia ja ilmaisuja sekä kokonaisia teemojakin. Näin yhdeksästä teemasta muodostui lopulta viisi teemaa. Tämän jälkeen etsin teemojen alle jaetuista ilmauksista erilaisia käsityksiä ja yhdistin saman tai läheisen ydinsisällön omaavia ilmauksia, ja pyrin kirjoittamaan ne mahdollisimman tiiviiseen muotoon. Nämä jäljelle jäävät ilmaukset muodostivat lopulta kuvauskategorioita, jotka merkitsin kirjaimin A, B, C jne. Lopulta liitin kuvauskategorioiden alle vielä niitä hyvin kuvaavia suoria lainauksia aineistosta vakuuttaakseni lukijat kategorioiden paikkansapitävyydestä ja ankkuroidakseni ne empiirisesti aineistoon. (Larsson 1986, 38; Haapaniemi 2013, 56-57 viitaten Niikko 2003, 37.)

6 TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET

6.1 Tulokset kuvauskategorioiden horisontaalisena järjestelmänä

Seuraavaksi esittelen fenomenografisen analyysini tulokset horisontaalisena kuvauskategorioiden järjestelmänä. Kuvauskategoriat ovat samanarvoisia keskenään ja niiden väliset erot ovat sisällöllisiä (Uljens 1989, 47). Jokainen kuvauskategorioiden luvun otsikko tai teema kuvaa jotakin inspiraatioon liittyvää ilmiötä. Kuvauskategoriat (A, B, C jne.) esittävät erilaisia tapoja käsittää tämä ilmiö. Kuvauskategorioiden lukujen otsikoiden alle olen liittänyt taulukon, jossa kuvauskategorioiden otsikot näkyvät tiivistetysti ja horisontaalisesti suhteessa toisiinsa. Tein tämän selkeyttäkseni niiden esittämistä ja hahmottamista. Ankkuroidakseni kuvauskategoriat aineistoon ja havainnollistaakseni niitä olen liittänyt niiden alle suoria lainauksia haastatteluaineistosta. Osa lainauksista esiintyy useammassa kuvauskategoriassa, sillä ne ovat tulkittavissa monesta näkökulmasta. Saman kategorian alla saattaa myös olla useampia lainauksia, mikäli ne tuovat jonkinlaista erilaista ja täydentävää näkökulmaa esille.

Mikäli olen jättänyt suorasta katkelmasta pois jotakin, olen merkinnyt sen merkinnällä [---]. Lisäksi olen poistanut lukijajästyvyyden vuoksi suorista lainauksista äännähdykset, kesken jääneet sanat ja tavut, toistot, tauot, omat lisämerkintäni sekä päällekkäispuhunnat. Koen tämän olevan sopivaa, sillä tarkastelu keskittyy ennen kaikkea haastateltujen lausumien sisältöön. Merkintä (*h*) sanan keskellä tarkoittaa naurahtaa sanottua sanaa ja *he he* tarkoittaa naurua tai naurahdusta. Muutoin liiterointimerkit ovat nähtävissä liitteessä kaksi (LIITE 2).

6.1.1 Inspiraatiokäsitykset – mitä ja millaista inspiraatio on?

TAULUKKO 1. Inspiraatiokäsitysten kuvauskategoriat tiivistetysti (Rissanen, 2021)

A.	B.	C.	D.	E.	F.	G.
Avoimuus, jatkuva & erityinen yhteys maailmaan	Ei ole yksi vakio, erilaista ja eri asteista	Voimakas tarve & sisäinen motivaatio tehdä jotakin	Innostus	Ihastus & kiinnostus asioihin	Arkinen, ei mikään henki	Enemmän kuin oivallus

- A. Inspiraatio käsitetään jatkuvana erityisenä yhteytenä maailman kanssa sekä avoimuutena asioille.

No se on niinku semmonen [---] niinku ongoing asia, että et se ei oo semmonen et joko sitä on tai sitä ei oo, vaan että se on [---] jotenki semmonen lähde tai paikka, jossa sä oot niinku yhteydessä tavallaan maailman kanssa semmos(el) erityisel tavalla, [---] et se on joku semmonen avoimuus tai semmonen kanavien niiku auki oleminen asia. Mä ajattelen sen enemmän niin, ku semmosena tilana tai jonain paikkana minne mennä tai jos olla ni se ei oo sillee. [---] nii se on erityinen niiku yhteys maailmaan ja maailman yhteys muhun. he he

- B. Inspiraatiota ajatellaan olevan erilaista ja eri asteista, eli se ei ole yksi vakio.

Et tää on tavallaan vähän eri asia tai ehkä saman idean eri puoli tää tämmönen yleinen pakko h(h)äärätä, ja sitte tää tämmönen tietty(y)n teokse(e)n johonkin, et ku se teos alkaa löytyä, tai joutenkin niin se miten se niinkun inspiroi tai vie eteenpäin. [---]

Ja inspiraatiota on kans sillä tavalla, että [---] sitä on eri asteista. Välillä sitä on niinku ihan hirveesti ja sit on semmone pikkune ja siitäki seki on ihan fine, e(h)ttä tai et se ei oo tavallaan semmonen niinku yks semmonen vakio aina mikä i(h)skee ihmiseen. Se on semmonen, että [---] se on hirmu moninaista.

- C. Inspiraatio ymmärretään sisäänrakennettuna, voimakkaana tarpeena ja sisäisenä motivaationa tehdä jotain asiaa, joko yleisellä tai yksittäisen teoksen tasolla.

[---] tavallaan et on se semmonen yleisempi [---] yleinen ehkä tavallaan luonteenpiirre tai temperamentti [---] vailla mitään oikeeta ulkoista syytä tai tarvetta, täytyy vaan niinku tehdä helvetisti. he he [---] et se on tavallaan niinkun itse motivoitu tai et se on niinku sisäinen motivaatio, et siinä ei ole niinku mitään. Siinä ei ole mitään järkeä tai mitään selkeitä vastausta kysymykseen, että miksi näin toimii, vaan et on jostain syystä kokee, on vaan niinkun, et se on niinkun pakonomaista s(h)e toiminta. [---]

Et sit se on niinkun toisen mittakaavan sisäinen motivaatio, koska sit se liittyy selvästi tähän yhteen teokseen, tai sen teoksen yhteen osa-alueeseen, [---].

Toi on musta hyvä sana toi pakottaa [---] mut siinä on jotain totta, että tulee sellanen, että inspiraatio, se on nii voimakas sellanen tunne, että se tulee ikään ku suunnaton tarve tehdä sitä asiaa. [---]

- D. Inspiraatio ja innostus ymmärretään samana asiana tai liitetään vahvasti yhteen. Inspiraatio käsitetään myös yksilöllisenä, sillä tiedostetaan, ettei inspiraatio välttämättä kaikilla ilmene innostuksena.

Mä ehkä puhun niinkun innostuksesta tällee puhekielessä helpommin kun inspiraatiosta tai, että sanon kavereille, et hei mä oon todella innostunu tästä tai mä tai jotenki en käytä ehkä inspiraatio-sanaa [---]

Mä jotenki se on mulle toi inspiraatio ja innostuminen ne on jotenkin hirmu, [---] Ne on oleellisesti käsi kädessä.

Kyl varmaan mun persoonan huomioon ottaen joo. [---] Ni on se joo mun tapauksessa, mut tietysti nää on niin persoonakohtasii juttuja, että jollain joku voi olla ihan toisenlaista.

- E. Inspiraatio käsitetään ihastuksena ja kiinnostuksena asioihin.

[---] se on oleellinen se ihastus, mulle se on myös niinku ihastumista niihin asioihin, et inspiraatio on sellasta, että on semmosessa niinkun ihastumisen tilassa. Haluaa niinku jotenkin niinku haluaa sitä asiaa tutkia ja just se välitön tarve tutkia sitä [---].

- F. Käsitys inspiraatiosta on arkinen ja maallinen, vaikka tiedostetaan myös toisenlaiset, romanttisemmat ja henkisemmät inspiraation käsitykset.

No tota sanotaan, että nuorempana käsitys inspiraatiosta ja inspiraation lähteistä on tietysti paljon romanttisempi, ku sit nyt [---] et sit ku sitä työtä tekee k(h)entällä niin on sehän on todella siis pragmaattista.

[---] tämmönen käsite ku duende [---] se ajatus siinä on se, että duende on sellanen niinkun mystinen ikään ku henki tai joku, siis mä oon täysin uskonnoton, joten mä en mihinkään henkiin usko, mutta se miten se kuvailaan se on tämmönen henki, joka niinkun tai niinku TILA. HENKI, joka ikään ku aiheuttaa tilan, jossa yhtäkkiä niinku kaikki palaset loksahaa kohdilleen [---].

G. Inspiraatio on jotain enemmän kuin yksittäinen oivallus.

[---] mut on se ollu ehkä kuitenkin mun mielest vähä enemmän ku oivallus.

6.1.2 Inspiraatioon johtavia ja sen mahdollistavia tekijöitä

TAULUKKO 2. Inspiraatioon johtavien tekijöiden kuvauskategoriat tiivistetysti (Rissanen 2021)

A.	B.	C.	D.	E.	F.	G.
Turvalliset & suotuisat olosuhteet	Yksilön uteliaisuus, kiinnostus, havainnointi & herkkyys tarttua asioihin	Aika, tila & vapaus	Hyvä idea	Hyvä itsetunto, itsevarmuus, itsetuottamus & heittäytyminen	Opettelu ja itseä innostavien asioiden huomaaminen	Töistä irtautuminen & riittävä lepo

A. Oikeanlaisten, turvallisten ja suotuisien olosuhteiden, esimerkiksi työryhmän ja rahoituksen kannalta, ajatellaan mahdollistavan inspiroitumista ja inspiraatiota.

Ja nyt on ollu niinkun viimeiset vuodet tosi onnekkaassa asemassa, kun on siis pitkä taiteilija-apuraha, että voi suunnata sitä mielenkiintoa siihen, mihin sitä oikeesti haluaa suunnata, et tää järjestelmä, niinku pitkä apurahajärjestelmä on aivan sairaan hyvä juttu. Ja niinku se mahdollistaa siis semmosen ihan super mielekkään taiteellisen työskentelytavan, [---] se oma mielikuvitus voi tavaltaan olla aika vapaa [---].

[---] mulle se oleellista on se [---] muiden ihmisten tuoma se sellanen ikään ku mahdollisuus inspiroitua. Että mulla on myöski on ikävä kyllä sellanen, että jos semmosta ilmapiiriä ei [---] ni inspiraatiota ei voi siel pitäs jossain mielessä myös semmone ei pelkästään tahtotila mut semmonen lupa inspiroitua ikään ku. [---] inspiroituminen vaatii myös semmoset olosuhteet. [---]

Ni mä en myöskään ite niinku siihen neromyyttiin usko yhtään. Et mä uskon, että se syntyy niinku oikeenlaisista kemioista ja oikeenlaisist ihmisten välisistä asioista ja SIITÄ, että, et se mitä se vaatii et se oikeenlainen inspiraatio, oikeenlainen niinku tilanne syntyy, tai joku teos oikeesti syntyy ja lähtee elämään, ni vaatii sen, et osaa valita ne ihmiset oikein. (Et osaa myös) arvostaa niit oikeita asioita. (Et se on) must niinku semmonen tärkeä taito.

B. Yksilön uteliaisuuden, havainnoimisen, kiinnostuneisuuden ja herkkyden tarttua asioihin ajatellaan mahdollistavan inspiraatiota.

[---] (semmonen) uteliaisuus ja sen uteliaisuuden niinku ylläpitäminen tai asioiden huomaaminen ja niinku tämmönen tapahtumien havainnointi ni ehkä ne on niitä semmosii asioita, jotka tukee sitä inspiraatiota [---]

Ja ihan liittyy ehkä johonki herkkyyteen myös, että millanen on, miten ihmisenä miten herkkä on. Miten altis on. [---]

[---] tosi hyvilläni siitä, että [---] mä en oo niinku hävittäny sitä semmosta ehkä niinku naiiviakin semmosta naiivia innostumista. Että pystyy näkemään niinku monessa innostumaan monesta ja in-spiroitumaan sitä kautta monista asioista.

C. Aika, tila ja vapaus mahdollistavat inspiraation.

Mutta (se) jos mä oon heti perfektionisti niin sillon s(h)ille i(h)nspiraatiolle ei oo tilaa.

No useimmiten se on just se semmonen [---] et jos mä oon stressaantunu ni silloin harvoin on inspiroitunu ja jos on semmonen niiku kauhee paine jotenki ja jotenki ni sillon se semmonen vapaus, vapauden tila hävii.

[---] et pitää olla niinku aikaa ja tilaa [---]

[---] jotenki, että ei tiedä mitä tekee tai ei oo ihan varma mistään. Niinku et tavallaan semmonen epämääräisyys ni ilman sitä ei mun mielestä mä en niinku jaksais tehdä tätä työtä [---]

D. Hyvän idean katsotaan johtavan inspiraatioon ja innostumiseen. Vasta hyviä ideoita lähdetään oikeasti työstämään.

Mulle se on vaan siis hyvä idea. [---] että on kaikenlaisia teosideoita tai jotain et se ei ole vaikeaa niinkun keksiä jotain mut sit se, että keksiikin jotain, mistä oikeesti itse innostuu ni se on vaikeeta ja sen asian sen mistä innostuu, sen [---] vieminen semmoseen suuntaan, et se innostus tavallaan kasvaa tai syvenee tai saa niinkun useita spektrin sävyjä, et siin on niinku monta suuntaa ja tää on tavallaan niinku se oman työn yksi ihan kova ydin, että siis se, ei saa tehdä asioita, joista ei ole itse innostunut, koska mä joudun aina sotkee näihin muita ihmisiä [---].

E. Taiteilijan omien ominaisuuksien, kuten hyvän itsetunnon ja itsevarmuuden sekä heittäytymiskyvyn, ajatellaan edesauttavan inspiraatiota ja luovuutta. On tärkeää uskoa ja luottaa omaan tekemiseen.

Ehkä se on kyl mä meen tähän se itsetuntoon, et on semmonen, että uskoo. Antaa jotenki luvan itselleen myös niinku siihen asian, asiaan innostumiseen ja uskoo niihin asioihin, mistä ite innostuu. [---] ja sitte se, että mä ku mä ihastun tähän ajatukseen, ja sit se et jos mä teen niinku tanssijalle teen sitä työtä, ni mä en rupee miettimään sitä, että tykkääkse täs- et apua noh, et mä et aa no ei se nyt välttämättä ees tykkääkkää ja näin, että et vaan, että mä uskon että mä tää on. Ja sit mä uskon siihen, että vaikka se ei heti saa sitä samaa innostusta, mutta et se kasvaa siihen.

Et kyl sen täyt- sen ironian vaatii. [---] tavallaan se on jännä siin taiteen tekemises se yhdistelmä niinku hyvästä taiteilijasta, et tietenki et on siis taitava siinä mitä tekee, mut viel se niinku hulluus, heittäytyminen, itseironia versus korkea työmoraali. [---] Mä luulen, et tuol bisnes puolellaki ja monella muulla alalla ni se on se niinku millä ihmiset on luonu jotain oikeesti. Se yhdistelmä.

F. Ajatellaan, että inspiroitumaan ja innostumaan voidaan oppia opettelemalla tunnistamaan asioita, joista innostuu.

[---] varmaan tähän liittyy myös sit, että onko kyky inspiroitua, onko kyky innostua. Mä sitäkin mä uskon, [---] että kaikki voi opetella [---] Ihan missä vaiheessa, niinku ihan opetella sitä, että inspiroitumaan. Opetella, että mitkä tässä asiassa vois olla semmosia, että mä innostun tästä. [---] että op-
pis niinku tarkastelemaan niitä [---].

[---] mut sit jotenki siis se, että ihminen niinku tunnistaisi niitä hetkiä, kun se innostuu jostain ja niinkun, menee kohti niitä, yrittää siis luoda itselleen tilanteita, missä se innostuu siitä, mitä se tekee. [---] tunnistaa itsestään sen innon tai sen mielenkiinnon, tai sen jonkun et joku kipinä syttyy, ja pitää huolen, että niinkun elämässä menee kohti [---].

G. Tautot töistä ja riittävä lepo nähdään hyvänä työn ja inspiraationkin kannalta.

[---] ja sit se et pitää lomia he he kerta kaikkiaan niinku unohtaa sen koko ammatin.

[---] Et tietysti nyt, ku on niinku tehny näin kauan tätä, ni tarviiki tavallaan sitä semmost lepoiki, että. Ei voi tykittää niinku joka päivä, että et täytyy niinku alkaa tunnistaa se, et okei nyt mun ei kannata tänään ajatella siis yhtään mitään he he [---].

6.1.3 Inspiraation lähteitä

TAULUKKO 3. Inspiraation lähteiden kuvauskategoriat tiivistetysti (Rissanen 2021)

A.	B.	C.	D.	E.	F.	G.	H.	I.	J.
Työn teko	Ihmiset, vuoro-vaikutus & hyvä ilmapiiri	Oma itse, rakkaus itseen	Uudet elementit prosessin sisällä	Kirjallisuus & kieli	Musiikki & ääni	Uuden oppiminen & uudet tilanteet	Oma kehollisuus & liikuminen	Erilaiset näkökulmat, kulttuurit & maailmat	Improvisaatio & hetkessä asioihin tarttuminen

A. Työn tekeminen sekä työn alla oleva teos itsessään koetaan inspiroivana.

[---] SE tulee sen kautta et tekee työtä jonain päivinä sitä se työ niinku tanssin työn tekeminen voi olla aika sillee niinkun rutiininomasta ja sit joskus sielt löy- on semmosii hetkii, että taas niinku jotenki syntyy tai löytää jonku ajatuksen tai jonkun kehollisen vireen tai kehollisen niinku idean ni se kyl mul syntyy sitä kautta ku (mä) teen sitä työtä päivittäin.

[---] että se tyhjästä merkityksen syntyminen on niin helvetin kiinnostavaa ja palkitsevaa ja hauskaa, niinkun itsessään, et sitä vaan sit tekee [---]

[---] ni korona-ajas on hankalinta ihmisille on ollu se, että ei oo sitä enskari päivämäärää. [---] se niinku enskaripäivä määrittää vähän niinku kaiken. Nyt ku ei oo ollu enskarii, ni ihmiset on ihan hukassa, että mitä mä nyt teen ku ei oookkaa enskarii, mä TIEDÄN, millon tää biisi tulee ja näi. [---] Että tavallaan sellanen pragmaattinen asia, kuin ensi-ilta päivämäärä, on tota on inspiraation lähde.

[---] hyvin niinku inspiroitunut tosta teoksesta.

- B. Muut ihmiset, vuorovaikutus, yhteistyö sekä oikeanlainen ympäristö ja avoin ilmapiiri koetaan inspiroivina. Koko työryhmä on merkittävässä osassa teoksen syntymisessä.

Mut et nyt sitte ku työskentelee tanssijoiden kans salissa, ni nythän se mikä vaikuttaa ehottomasti eniten, on ne tanssijat. Ja mitä he tavallaan tuo siihen vuorovaikutukseen, [---].

[---] mä ite aattelen, että minä inspiroidun ihmisistä [---] tanssijoista [---] liikkujista [---].

No ehkä se tärkein on just on ihminen, ja toisen jotenki sen ihmisen ajatukset ja sen ihmisen liha he he t(h)ai se sen keho. [---] ja se niinku se työryhmä. [---] ihminen ja se yhteisö, se on mulle ihan oleellisin ja tärkein.

[---] mulle niinku ehdottomasti niinku merkittävin inspiraation lähde niinku [---] on ollu ne ihmiset, joiden kans mä teen töitä. Et ilman NIITÄ ne asiat ois ihan toisenlaisii, et mä en oo koskaan kuvitellu, et mä niinku yksin luon jonku nerokkaan lopputuloksen [---] koska kyl se niist ihmisistä syntyy se tekeminen. [---]

[---] ja kommunikaatio, ihmisten välinen kommunikaatio. Ja mulle esimerkiks on tosi tärkeetä, et se on semmost niinku et kukaan ei tylytä eikä niinku must se on tarpeetonta, must ei synny, parempaa taidetta ei synny tylyttämällä. Vaan että se yhteistyö ja TOTTAKAI se et pystyy sanoo, et hei tää ei nyt ehkä toimi, tietenki, muutenhan siit tulee ihan kukkuluuruuta, mutta mut et se keskusteleisuus, ja avoimuus ja se semmonen niinku rakkaudellisuus on mulle kyl tosi tärkeetä.

Mut heti ku siinä on ihminen, joka vaikka se ois niiku näyttämöllä et se vaan niiku seisoo siinä ja odottaa ohjetta [---] Ni se ihminen, joka siellä kävelee ni mä jotenki alkaa niinkun nähä, että niitä mahdollisuuksia, [---]. Kyl se ihminen on ihan tulee jotenki kaiken edellä. Et mä inspiroidun muista niinku ihmisistä.

- C. Omasta itsestä ja rakkaudesta itseensä inspiroidutaan, erityisesti sooloteosta tehdessä.

[---] ja mä myös inspiroidun itsestäni. [---] Ja rakkaudestani niiku itseeni, että mä en oikeestaan missään muualla tunne sellasta mää koen riittämättömyyttä niiku monessa asiassa, myös tanssissa, mutta sitten missä mä rakastan itseäni et mä myös ihan voin sanoo niinku sillai häpeilemättä, et mä inspiroidun itsestäni. [---]

[---] tavallaan mun täytyy inspiroitua mun omista ajatuksista ja niinkun minusta tai innostua minusta. Ja ehkä sooloteossa on just näin, että (--) mun täytyy innostua itsestäni, et mä voin myöski niiku tuoda yleisölle sen niinku [---].

- D. Löytämisen hetket ja uudet elementit prosessin sisällä koetaan inspiroivina.

[---] ja sitte ku siihen voi tulla niinku just et tulee lisää tulee yhtäkkii (vaik jotain) äänimaisemaa saattaa tulla tai musiikki, puvustus, valo niin kylhän kaikki tollanenki sit inspiroi sit siinä niinku prosessissa, tuo jotain lisää.

[---] sitku sen niinkun se joku löytyy, se joku ääni tai se tapa tehdä sitä ni se on niinkun ihan helvetin niinkun inspiroivaa, tai sillai [---]

- E. Kirjallisuutta, kieltä ja lukemista pidetään inspiroivina. Kirjallisuudesta ja kielestä saadaan paljon irti ja niissä nähdään monia mahdollisuuksia tulkintaan.

[---] teosten tekemisen tasolla ehottomasti niinku kirjallisuus on mulle viime vuodet ollu semmonen niinkun [---] merkitysten joku heijastelun kenttä niinkun et mä luen paljon [---] kirjallisuudessa se k_jeli on niin erilainen, et sen uudestaan tulkitseminen tai siitä niinkun jostain kirjasta tavallaan jonkun taiteellisen heijasteen tekeminen esitykseksi on musta taas niinku kivaa ja siin on hirvittävän paljon asioita auki, mitä voi niinkun itte ratkasta, ja voi tarttua helposti vaan hyvin johonkin spesifiin asiaan siinä kirjassa [---].

[---] no siis mua on aina inspiroinu kirj_jat [---] et mua kiehtoo ne tietyt tarinat ja ne tietyt kirjat ja niiden pilkkominen ja niiden niinkun just se tulkinta niistä.

[---] ehkä yks inspiraation lähde mulle, [---] on kuitenkin myös kielet. [---] mut tavallaan se kielten sekamelska, et siel on ollu parhaimmillaan kuus eri kieltä harjoituksissa. [---] Siin on jotain semmosta ihanaa.

[---] no tää kuulostaa tyhmält tarinat, koska en mä aina tee tarinoita, mut kylhän mä niinku rakanan monesti abstrakteissa teoksissa myös hahmon. [---] abstrakteja surrealistisii runoja, mut niist syntyy kuitenkin aina mulle joku ajatus esimerkiks jostain hahmosta.

[---] mä luen aika paljon erilaisii artikkeleit, jotka liittyy esimer(kiks) somaattisuuteen tai et ne on mulle semmosii niinku inspiraationaalisia tekstejä usein [---]

- F. Musiikki ja ääni on inspiroivaa. Se koskettaa helposti syvältä ja herättää tunteita sekä auttaa näkemään näyttämötapahtumia mielessä, mahdollistaen myös jonkinlaisen flow-kokemuksen.

[---] musiikki voi olla myös et välillä mä oon tehny niinku sävellyksiin nii sithän tietysti se suhde siihen sävellykseen on niinku se katalysaattori et miten sen niinkun rakentaa liikkeellisesti [---]

Ja sitte taas varmaan musiikki on semmonen niinkun tota [---] joidenki kokemusten niinkun tunteella leikkimisen kenttä. he he Et se menee jotenki affektina jotenki se jonkun analyttisen kerroksen läpi helposti, [---] et se on niinku helppo päästää vuotamaan johonki semmoseen emotionaaliiseen. [---]

Mut sitte (musiikki) on mulle yksi tosi tosi tärkeä tai ääni [---]. Mä aina katon monesti näyttämötapahtumia sillä tavalla, että tai teosta, ku mä mietin sitä päässäni ni että mä laitan jottain ääntä ja sit mä laitan silmät kiinni ja sitte mä niinkun katson sitä, että mä istahdan mielessäni tonne katsomoon ja mä alan katsoo sitä teosta (--) että miltä se tapahtumia siellä semmosta niinku flowta, mielikuvitusleikkiä, että ja ääni aiheuttaa sen mulle, et mä alan nähä niitä nähdä niinku niitä kuvia.

ja tjetenki siis nyt jää mainitsematta musiikki. [---] Et mulle kaikki on musiikkia siis ja siis kaikki liike on mulle myös musiikkii, vaikkei ääntäkää soitettais tai kuulis, ni mulla soi musiikki päässä koko ajan, et mulle se on se tosi merkittävä juttu [---].

- G. Uuden oppiminen ja uudenlaiset tilanteet koetaan inspiroivina.

[---] se ihmisten tapaaminen ja se niinku oppiminen, uuden oppiminen on ollu aina tosi inspiroivaa.

Mua inspiroi vaikkeet tilanteet. [---] Ja semmoset, et heitetään niinku kylmään veteen, ni ne on mulle kaikist niinku kiinnostavimpia, et mun pitää niinku selviytyä.

H. Omaa kehollisuutta ja liikkumista pidetään inspiroivana.

[---] mut jotenki se, että mä meen sinne studioon ja mä teen sitä niiku kehollista [---] ni se jollain tavalla niinku se on semmonen jatkuva et sitä kautta sit syntyy ideoita [---].

Mut sit mä tykkään niiku kävellä ja ulkoilla [---] mulle se kävely on sit taas semmosta niinkun en mä oikeestaan aktiivisesti välttämättä mieltä mitään, mut asiat nousee mieleen ja sit niit niinku mieltii vähän aikaa. [---] se semmonen kävely on mulle joku semmonen hetki missä asiat sitte, en mä tiedä, menee, suodattuu sen jonkun alitajunnan k(h)alvon tai filterin läpi edes takas ja sit sieltä niinku tarttuu jotain siihen, mikä sit tavallaan niinkun kiteytyy sillä tavalla et sen kanssa voi lähteä, tai sitä voi lähteä työstämään.

I. Erilaiset näkökulmat, kulttuurit ja maailmat inspiroivat.

[---] tavallaan mulla sekä inspiraatioon että koko uraan on vaikuttanu tosi paljon se, että et on ollu ihan pienest asti todella niinku vastakkaisia maailmoita. Ja se on ehkä sillon ollu jotenki aika outoo, ehkä välillä vaikeetakin, mut et sitte niinku myöhempää elämää ajatellen se on ollu mulle tosi rikastava kokemus. [---]

Ja sithän inspiraatio tuo just se, että on niin vahvat taiteilijat, joiden kans tekee, et tosiaan ne omat ideat ei oo aina ne parhaat ideat. Et sielt tulee paljon niinku ja sit tulee erilaisii näkökulmii, et se sitte mun mielest tosi tärkeä inspiraation lähde on just ne eri näkökulmat [---].

[---] ku meil on monikulttuurinen ryhmä ollu alusta asti [---] se on tietenki ihan mjeletön rikkaus.

J. Improvisaatio, vahingot ja hetkessä asioihin tarttuminen on inspiroivaa.

[---] mullehan siis se improvisaatio on iso inspiraation lähde [---].

[---] tosi moni biisi on lähteny niinku jostain vahingosta, et joku on laukassu jonkun joken ((vitsin)) jossain treeneissä, et hei tästä tehdäänki seuraava b(h)iisi. [---] moni juttu on lähteny semmosest niinku jonkun sortin heitosta tai et mä oon hyvin herkkä niinku tarttumaan johonki [---].

6.1.4 Inspiraation kokemuksia

TAULUKKO 4. Inspiraation kokemusten kuvauskategoriat tiivistetysti (Rissanen 2021)

A.	B.	C.	D.	E.	F.	G.	H.	I.	J.
Keskittyminen & tekemiseen upoutuminen	Määrätietoisuus, merkityksellisyys & innostus	Nähdään uusia mahdollisuuksia ja ratkaisuja helpommin	Kokonaisvaltainen tyytyväisyys & keho-mieliyhteys	Tarve ja jonkun toisen kanssa	Jatkuva inspiraation tila	Välillä inspiraatio on kadoksissa	Useita inspiraation jaksoja luovan prosessin sisällä	Inspiraatio kasvaa vähitellen prosessin aikana	Inspiraatiota ei ajatella luovan prosessin aikana

- A. Inspiraatio ilmenee keskittymisenä ja uppoutumisena tekemiseen, jolloin kaikki ulkopuolinen sulkeutuu pois. Tekeminen itsessään vie eteenpäin.

(--) varmaan se usein mä niinku ajattelen et se on vähän sama asia ku sillon ku sä oot keskittyny johonki et sä et niinku sä oot siinä sun tehtävässä et se niinku joku asia vie sua ja sit sä niinku toteutat sitä et ei kelaa niinku he he sillee että mitäköhän >mitä mitä mitä< tai kelaa jotain ihan muuta [---]

[---] sit taas jos kiinnostuu jostain, ni sitä ei voi olla tekemättä.

Mulla se niinku sulkee muut asiat pois. Siis se on se käytännön. Että siis se on se mist sen innostumisen tuntee ja mikä siinä on ihanaa, että siis se joku merkitys, joka on syntymässä tai se joku asia, mikä on niinku jotenki [---] saamassa jotain muotoa, ni se tuntuu niin tärkeeltä, että sitten ei muut asiat menettää merkityksen, et se jotenki siirtyy sen oman mielen eteen he he tai jotenki tietosuiden sillai.

[---] se on nii voimakas sellanen tunne, että se tulee ikään ku suunnaton tarve tehdä sitä asiaa.

- B. Inspiraatio ilmenee määrätietoisuutena, merkityksellisyytenä sekä innostuksena niin henkisesti kuin fyysisesti. Asiat, joita tekee, tuntuvat tärkeiltä.

Ku sit taas ku seuraa vaan jotain ideaa, ni sitä helposti vaan niinku sillai se on tavallaan kuitenkin leikkiä he he Ni sitä helposti vaan niinkun intoutuu siihen leikkiin ja sit välillä tai hyvin monesti leikkii tavallaan asioita missä ei ole mitään toivoakaan e(h)ttä he he e(h)ttä k(h)onkretisoi- tai et sit se välillä vaan et se leikki on itsessään niin kivaa [---].

[---] sehän tuntuu tärkeältä, vaik se asia tietysti voi tälle objektiivisesti ajateltuna voi olla ihan täysin tai yleensä onkin täysin mitätön mut et siis se on se ku lapsi leikkii, jotain ihan ulkopuolelta katsottuna hölmöä leikkiä ni sehän on sille lapselle niinku totta. Ja niiku sen lapsen minuu tavallaan [---] heijastuu siihen leikkiin. Ja siis tää on se sama asia, [---] et kun se joku leikki saa jonkun siinä minun joku touhu saa semmosen muodon, et se tuntuu niinkun merkitykselliseltä, ni sehän on niinkun nii. Se on helvetin h(h)auskaa. he he [---]

No joo siis mä oon tietysti mä oon semmonen herkästi innostuva ihminen, että kylhän se mä oon aika vauhdikas k(h)aikessa. [---] Et tota onhan se semmonen niinku adrenaliiniryöppy [---] Adrenaliiniä~~allot~~ ohjaa siin jollain tai niinku lähtee siit, et onhan siin tälläst varmaan ihan kemiallista he he. [---] et mä saan kyl mul tulee se euforia tulee sieltä inspiroitumisesta. Sellanen luonnon endorfiini ja euforia.

[---] ME OLLAAN semmosii, et me saadaan päähämme joku asia, ni siis me vaan niinku pusketaan se läpi ja siis me tehdään se [---].

- C. Inspiroituneena löydetään helpommin vastauksia ja ratkaisuja sekä nähdään uusia mahdollisuuksia.

Mä inspiroituneessa mä aina niinku löydän myös vastauksia herkemmin.

[---] mä alan nähdä niinku niitä mahdollisuuksia ihan hirveesti. Asiat tuntuu mahdolliselle. [---] ja ne on kirkkaampia kaikki nää a(h)jatukset sillon, [---] näkee just niinku on kauheesti mahdollisuuksia siihen jotenki, et miten ne asiat toteutuu.

Joo nii et tulee jotain pieniä oivalluksia ja sit (joskus) t(h)aas ei he he

- D. Inspiraatio koetaan kokonaisvaltaisena kehon ja mielen yhteytenä sekä tyytyväisyytenä niin itsen kuin työhön.

[---] et se on semmone mielen ja kehon yhteys. (.) Joo, koska se ei oo mun mielest semmonen niinku henki niinku pelkästään mielen asia et on jotenki innoittunu niinku että OOH nyt mulla on tää idea [---] et se ei oo mun ajatus inspiraatiosta mulle.

JA SITTE tietysti näkyy semmosena myöski, että just semmosena niiku tyytyväisyytenä [---] että on niinku tuntuu hyvälle tehdä töitä.

- E. Inspiroituneena tulee tarve jakaa asia suullisesti jonkun toisen kanssa tai jollain muulla tavalla toimia asian eteen.

Mulla on tota jos mulla tulee ihan niinku tulee semmonen iso semmonen, että AAA NÄIN TÄÄ, nii sitte mä tykkään kyllä heti jakaa sitä. Että oonpa soittanu äänisuunnittelijalle niinku keskellä sillai [---] ni sitte pitää soittaa sillon aamu viideltä tai laittaa tekstiviestiä tai niiku näin, että hei nyt tämä tehään muuten näin. [---] Se semmonen niinku jakaminen tulee niinku että. Mulla tulee tarve jakaa se heti sitte. Et en mä osaa pitää nii s(h)uutani k(h)iinni. [---] tai sitte just nii, että sitte sitä alkaa kirjottaa ylös, alkaa niiku kuunnella niiku sitä jos siihen liittyy musiikki tai näin. Että ei se oo aina pelkästään sitä tosiaan, mutta aika paljon siihen liittyy semmonen, että sen haluaa niinkun jotenki puhua, kertoo. [---] niinku jakaa.

- F. Koetaan olevan jatkuvasti inspiroituneessa tilassa, inspiraation flow-tilassa. Tällöin mielessä on jatkuvasti uusia teosideoita. Tämä voi olla myös ongelma.

[---] mul oli ehkä vähän ongelmaki se, et mä inspiroiduin niin h(h)irveesti he he k(h)aikesta, et mä olin ihan niinku AAH, koko ajan kehittämäs jotain uutta kuvioo. [---].

[---] koko ajan on mielessä seuraava prokkis tai pariki. Et koko ajan mun ajatukset on laukkaa vähä edellä, et mul on yleensä aina tai on AINA ku mul on jonku prokkiksen ensi-ilta ni mul on mielessä seuraava tosi vahvasti [---] et kyl mul on koko ajan semmonen niinku inspiraatio flow tavallaan [---]

[---] se on niin sellast automaattista, et sit ku on ne inspiroivat ihmiset ympärillä. [---]

- G. Välillä inspiraatio on kadoksissa ja täytyy vain tehdä töitä arkisesti ilman inspiraatiota, koska ollaan sitoutuneita työhön. Kuitenkin luotetaan siihen, että työtä tekemällä uudet ideat ja inspiraatio tulevat aina lopulta jostakin.

[---] välillä joutuu tekemään töitä ilman, että on ins- että se on jotenki kadoksissa, saattaa olla jonku pidemmän aikaa ni, ja jotenki tavallaan joutuu jos on edelleen meen tällä kriittiset s(h)isäelimet a(h)jatuksella nii joutuu ikään ku tekohengittämään, sitä mitä tekee.

Öö no siihen mulla on sellanen mä sanon sitä semmoseks niinku arkirakkaudeks, että aina ei oo ihastumisen tilassa. Se on, faktaahan se o(h)n [---] sitä joskus joutuu ikään ku, vähän niinku etsimään ja kaivelemaan, mut onneks on tullu jo semmonen luottamus, että se aina tulee sieltä sitte esiin. [---] Mut sitte ku (mulla) on semmonen tilanne, että ei vaan niinku ni se onhan se sillä tavalla ni onhan se niinku hankalampaa, [---] et välillä pitää tehdä ilman inspiraatiota, koska se vaan on myös arkista. [---] sitte tulee se et mä oon sitoutunu kumminki tähän työhön ja mä tiedän ne, mitä

tää (on) tai mä tiedän sen, että no että ne hetket, että välillä on niinku helpompi tehdä tätä työtä. [---] aina ei oo olosuhteet ei oo semmosia, että se, mut sitte välillä niinku välillä se tulee.

Ei (oo siit) semmost paniikkii, luottaa siihen, et kyl ne tulee sielt ne ajatukset ja ideat.

Laadin sen budjetin ja kaiken sen tylsän duunin alle. Ja onhan se sit ihan yht juhlaa, että kylhän siin inspiraatio niinku PLÄJÄYS on ihan valtava ku sit ku ne ihmiset, etenki ku meil on se (kansainvälinen se ryhmä sit ku se) tulee (tänne.)

- H. Luovan prosessin sisällä voi olla useampia inspiraation aikoja. Ne usein seuraavat luovan prosessin hautomisjaksoja, jolloin uusi idea ja siitä innostuminen ilmenevät ikään kuin oivalluksena, aivan odottamatta.

[---] kylhän niit hetkiä semmosii oivalluksen ja yhteyden hetkiä maailman k(h)anssa ni tulee sit kun pitkin matkaa myös.

JOO >joo joo< koska sitte ku sä niinku tavallaan on se ku se lähtee liikkeelle sit sä näät ja sit yhtäkkii saa kijnni siit et AA nyt se menee tohon suuntaan tai AA näin se menee [---].

Joo kyllä ehdottomasti ja sitte ku siihen voi tulla niinku just et tulee lisää tulee yhtäkkii (vaik jotain äänimaisemaa saattaa tulla tai musiikki, puvustus, valo niin kylhän kaikki tollanenki sit inspiroi sit siinä niinku prosessissa, tuo jotain lisää.

Voi, voi olla ja sitte ne voi olla myös ihan hirmu odottamattomia. Että ei tartte olla esmes tekemässä sitä asiaa, vaan mulla monesti aina saattaa olla, että mä herään yöllä, [---] ja sit tulee ihan jostain tulee semmonen tulee niinku mielikuvia ja semmosia ajatuksia siitä, että okei, että jotain ratkasua johonki kohtaukseen. Ja ne on sitte niinku erikoisia, että ku mä en sitä oo ees todellakaan aktiivisesti miettiny, [---] mut jostain vaan tulee niinku ja täysin odottamatta tulee. Että ei tartte edes välttämättä niinku paneutua siihen asiaan. Ja se on jotenki jännä, että niitä niiku teoksia monesti siivittää sen koko teoksen ajan on se semmonen.

- I. Luova prosessi ei aina lähde suuresta inspiraatiosta, vaan myös vähäisestä kiinnostuksesta, joka voi vähitellen kasvaa isommaksi inspiraatioksi.

[---] Mut et ainahan se ei oo niiku tilausasia, että just se, että voi et okei tämmönen pitäis tehdä miten tää tehään ni se ei välttämättä nii, et ensin on mieletön inspiraatio ja sit tehään vaan välillä on niin, et no niin tekee, että vähän kiinnostaa ja sit se alkaa yhtäkkii inspiroimaan ihan hirveesti että ei sitä seki on semmonen mut sit siinäki niiku luottaa, et joo okei, et kyllä tää nyt kyl täst aina jotain tulee. he he

- J. Luovan prosessin aikana inspiraatiota ei varsinaisesti ajatella, mutta tiedostetaan sen tila ja linkittyvät rakenteet.

Nii emmä tiedä oonksmä niiku varsinaisesti inspiraatiota, mut ehkä semmonen niinku just nii en ehkä oo sillee suoranaisesti miettiny inspiraatiota ehkä se semmonen niiku mitä mä ajattelin että (semmonen) uteliaisuus ja sen uteliaisuuden niinku ylläpitäminen tai asioiden huomaaminen ja niinku tämmönen tapahtumien havainnointi ni ehkä ne on niitä semmosii asioita, jotka tukee sitä inspiraatiota et mä jotenki joo sitä kautta ehkä mä ajattelen sen inspiraation.

En oikeestaan, siis se mitä mä silleen tietosesti ohjailen aika paljon on sitä niinkun, että ku mä sit kun ne teosprosessit on aika pitkiä [---] se mitä pyrkii ohjailemaan ja mist pyrkii ole tietoinen, että

niinku työskentelee eri vaiheessa prosessia eri tavoin, [---] mut et en mä oikeestaan sitä inspiraatiota käsitettä niinku siinä ajattele yhtään oikeestaan. [---].

Emmä sitä sillai mieti, mutta mä ymmärrän sen tilan. Että mä tunnen sen niinku ihan, että mut en mä sillai jää siihen niiku sitä sillai miettimään, [---].

No en mä kyl oikee- en mä kyl pysähdy. Nyt pysähyn. Tää on varmaan eka kerta he he. Tota en mä kyl pysähdy, koska se on niin sellast automaattista, et sit ku on ne inspiroivat ihmiset ympärillä. [---]

6.1.5 Inspiraation merkitys itselle ja työlle

TAULUKKO 5. Inspiraation merkitysten kuvauskategoriat tiivistetysti (Rissanen 2021)

A.	B.	C.	D.
Tärkeä ja merkittävä asia tanssin tekemisessä, tuo iloa ja suuntaa työlle	Inspiraatiolle ei anneta tarpeeksi huomiota omassa työssä	Ei ole välttämättömyys tanssin tekemisen kannalta	Välttämätön työhyvinvoinnin ja työssä jaksamisen kannalta

- A. Inspiraation ajatellaan olevan tärkeässä ja merkittävässä osassa tanssin tekemisessä. Se tuo työhön iloa, suuntaa ja sisältöä, ja ilman sitä työ voi tuntua hankalammalta.

Joo joo kyllä se (on) merkitsee tosi paljon, koska sitte sehän on se hauskuus siinä myös ja semmonen et se tuottaa semmosta niinku iloa sit se (että) voi kokee sellasen niinku innoittuneen ja iloisen tunteen siin varsinki siin alkuvaihees et sit u(h)sein t(h)ulee niin paljo kaikkii kysymyksiä et sit se on välillä sillee niinku se positiivinen innoitus niinku on vähä sillee sjuvuosassa koska pitää vaan niiku saada se asia tehtyy, mutta kyl se on joo joo se on tosi tärkeä osa sitä kokonaisuutta.

JOO >joo joo< koska sitte ku sä niinku tavallaan on se ku se lähtee liikkeelle sit sä näät ja sit yhtäkkiä saa kiinni siit et AA nyt se menee tohon suuntaan tai AA näin se menee ni sit sehän on tosi iso juttu ja tärkeä ja ku huomaa et miten se sitte niiku etenee.

Öö no siis sitä et ei ole prosessia ilman sitä innostusta. [---] en mä lähe niinkun tekemään juttua, jossei se kiinnostaa mua tai jossei se aiheuta mulle sitä [---] et jos se ei ole kiinnostavaa, ni sit se en mä sit ala niinku hakee apurahoja [---] et jos kokee olevansa pakotettu tekemään tällasta ilman, että tää innostaa tai kiinnostaa, ni sit se on musta niinku todella huono jotenki vaihtoehto elämälle ja sitä pyrkisin välttämään, [---] se inspiraatio tai se, että aidosti kiinnostuu ni siitä mitä tekee on siis se tämän asian eilinehto tai tärkein polttoaine. Toki tää tarvitsee siis rahaa ja aikaa ja kaikkee muutakin mut et se varsinainen asia on siis se innostus tai mielenkiinto se halu [---].

[---] Ja sitten inspiraatio on mulle niinku mä just sanoin et se on tavallaan ne kriittiset elimet sydän, ilman sitä mä en aika takkuseks menis [---] joutuu ikään ku tekohengittämään sitä mitä tekee.

Mut sitte ku (mulla) on semmonen tilanne, että ei vaan [---] onhan se niinku hankalampaa, hankalampaa varsinki just silloin jos on, että jos on tekemässä teosta ni silloin on ku se on kumminki sellaa-

nen että vois synnyttää jotain itselle uutta ja työryhmälle uutta ni kyl se melkein vaatii sen inspiraatiotilan. [---] Sillon se siitä tulee enemmän siitä teoksesta. [---] siitä tunnista, tanssitunnista tulee enemmän.

Sit on teoksia, missä ei missään vaiheessa tule sitä. Se koko teos niinku se koko prosessi on niinku semmonen, että [---] joku jää puuttumaan. Ikään ku vajaalla hapella, jos mennään takasin näihin, e(h)ttä (se että niiku) pikkusen vajaalla hapella (tekee) töitä.

- B. Aihetta pidetään tärkeänä ja ajatellaan, että ehkä inspiraatiolle ei anneta tarpeeksi arvoa tai huomiota kaiken työn keskellä.

[---] toi on kiva aihe he he, että hyvä aihe ottaa esiin myöski se jotenki unohtuu usein tossa kaiken keskellä, et(tä) mitä se miten tärkeä se inspiraatio sit on. Et onks se sitte ollu vähä semmonen niiku, että no mikä se inspiraatio on et siit ei puhuta.

[---] ku kylhän se tosi tärkeä on varmaan niinku et onkohan se sit nii et se on jotenki korvattu jollain toisella käsitteellä ikään ku tai.

- C. Inspiraatiota ei koeta välttämättömyydeksi tanssin tekemisen kannalta, eli ilmankin sitä pärjää, vaikka se nähtäisiinkin tärkeänä.

Mut ei se oo sillä taval, ei se oo niinku välttämättömyys. Se on välttämättömyys on semmoselle, että pystyy olemaan alalla pitkään, mut se ei oo välttämättömyys semmoseen niinku, että et välillä pitää tehdä ilman inspiraatiota, koska se vaan on myös arkista.

[---] inspiraation puute ei oo este. Musta olennaista on jotenki itse koen myöski, että se on tärkeä, mutta mulle itselle on tärkeä myös hyvin oleellista on ymmärtää se, että se ei oo tekemiselle este sen puute. Että koska ne hetket tulee [---] on huomaa, että niitä kyllä tulee, et on enemmän inspiroitunu joskus on vähemmän joskus ei oo lainkaan. Mutta sillo, että ei oo syytä niinku pysähtyä eikä tartte pysähtyä niinku odottamaan sitä sit niinku. Että ja hyvää jälkee voi tehdä joka tapauksessa. [---] Inspiraatio on hyvin tärkeä, mutta aina se ei vaan mahdollistu. Eikä se oo siltikkään niinku millään tavalla sellanen kuolettava asia.

Öö no kylhän se on niinku se lähtökohta, mut sit loppu on ihan tiiltä vaan toisen päälle [---].

- D. Inspiraatio nähdään tärkeänä ja välttämättömänä työssä jaksamisen, työhyvinvoinnin sekä itsetunnon kannalta.

Se on välttämättömyys on semmoselle, että pystyy olemaan alalla pitkään [---].

Pidän hyvin. Itselleni ihan tosi, että todella tärkeä. Se tekee mulla niinku ihan työhyvinvointia. Sillon ku mä oon inspiroitunu, mä tykkään enemmän työstäni, mä tykkään, mä oon tyytyväisempi itseni. [---] siihen mitä jälkee mä saan aikaan. [---] onkohan sitte itsetunnonki kanssa tekemistä, että se on niinku, että mä jotenki nii. Mä jotenki, mä nään sen hyvin oleellisena. [---]

[---] todella hyvä aihe ja mä aattelen ite sitä sellasena jotenkin kriittinen sen suhteen miten ylipäättään jaksaa työelämässä. [---] miten jaksaa niiku innostua asioista, et se on ihan oleellinen, elik(kä) se on jotenki sydän ja k(h)ehkot samaan aikaan. [---]

6.2 Johtopäätökset ja yhteenveto

6.2.1 Kokonaisvaltainen ja muuttuva, mutta selittämätön inspiraatio

”Inspiraatiokäsitykset” -otsikon (luku 6.1.1, TAULUKKO 1) alle olen koonnut kuvauskategorioita ja lausahduksia, jotka mielestäni kuvaavat sitä, millaisena haastattelemani tanssin ammattilaiset ymmärtävät inspiraation käsitteen ja luonteen, eli vastaavat kysymyksiin: mitä ja millaista inspiraatio on? Inspiraatiokäsityksiin sisältyy oikeastaan koko laaja kirjo informanttien ajatuksia ja vastauksia, mutta niitä on täytynyt pilkkoa eri otsikoiden alle, jotta niitä voisi tarkastella tarkemmin. Yleisesti haastateltujen käsitykset inspiraation käsitteestä ja luonteesta ovat melko arkisia ja maanläheisiä ja kaukana esimerkiksi muusisesta ajattelusta. Toisaalta tätä osasin ehkä odottaa, vaikka tietysti pyrin-kin tutkimaan ilmiötä ilman vahvoja ennakkokäsityksiä.

Haastateltujen käsitykset vastaavat mielestäni läheisesti viitekehyyksessä käsittelemiäni inspiraation määritelmiä siitä, miten inspiraatio ei ole yksittäinen hetki tai oivallus, vaan jotain kokonaisvaltaisempaa, kuten esimerkiksi sisäinen tarve ja motivaatio tehdä jotakin asiaa. Tämä ilmeni niin haastateltujen kuin esimerkiksi Thrashin ja Elliotin (2003, 2004) sekä Kieffaberin ym. (2014) inspiraation käsityksistä. Toisaalta osasta tanssin tekijöiden käsityksiä ilmeni abstraktius ja konkreettisuuden puuttuminen, esimerkiksi kuvailtaessa sitä yhteytenä maailmaan ja päinvastoin. Tämä viittaa Kaskelan ja Kaskelan (2009) esille tuomaan selittämättömyyteen, joka monien käsityksiin inspiraatiosta liittyy. Toisaalta selittämättömyys ilmenee myös käsityksenä inspiraatiosta sisäisenä motivaationa toimia, sillä ei osata sanoa tarkemmin, mistä tuo sisäinen motivaatio ja tarve kumpuaa. Lisäksi haastateltavien käsitykset inspiraation moninaisuudesta ja moniulotteisuudesta liittyvät vahvasti omaan esittelemääni ajatukseen inspiraation subjektiivisesta kokemuksellisuudesta. Tällöin voi ilmetä erilaista ja eri asteista inspiraatiota, riippuen aina tilanteesta, ajasta, paikasta sekä yksilöstä itsestään. On myös mielenkiintoista, että informanttien käsitykset inspiraatiosta innostuksena vastaavat tieteen terminpankin (2021) ja sivistyssanakirjan (2021) määritelmiä inspiraatiosta innoituksena, mikäli siis ymmärretään innoitus ja innostus samana asiana. Toisaalta innoitus tarkoittaa ehkä enemmänkin yksittäistä innostuksen ja välähdyksen hetkeä, oivallusta, ja innostus taas kokonaisvaltaisempaa tunnetta ja olotilaa, jossa tekeminen tuntuu mielekkäältä. Tällöin käsitys inspiraatiosta innoituksena ja oivaluksena ei sovi haastattelemani tanssin tekijöiden käsityksiin. Ajatus inspiraatiosta ihastumisen ja kiinnostuksen tilana on mielestäni hyvin kiehtova ja viittaa tietynlaiseen vetovoimaan, joka vetää yksilöä ja jotakin ajatusta tai asiaa puoleensa niin kuin ihastumisen tilassa.

6.2.2 Suotuisat olosuhteet ja yksilön ominaisuudet inspiraatioon johtavina tekijöinä

Käsitykset siitä, mitkä tekijät johtavat inspiraatioon ja mahdollistavat sen kokemisen (luku 6.1.2, TAULUKKO 2), sisältyvät yleisiin inspiraatiokäsityksiin, mutta halusin käsitellä niitä erillisen otsikon alla, jotta pystyisin tarkastelemaan kokonaisvaltaisemmin haastateltujen monipuolisia käsityksiä inspiraatiosta. Käsitykset inspiraatioon johtavista tekijöistä vastaavat mielestäni läheisesti flow-kokemukseen sekä luovuuteen johtavia elementtejä, joita käsitelin viitekehyyksessä. Esimerkiksi turvalliset ja suotuisat olosuhteet inspiraation mahdollistajana pätevät myös flow-tilan kohdalla. Luovat ihmiset, jotka tavoittelevat flow-tilaa, tietävät minkälainen ympäristö on heille optimaalisin sen saavut-

tamista varten. Samoin haastattelemani tanssin ammattilaiset tietävät, minkälaiset työtavat tai minkälainen ympäristö heille sopii luovan toiminnan ja inspiraation kannalta parhaiten. Lisäksi esimerkiksi aika, tila, vapaus ja itseluottamus, jotka nousivat esiin inspiraatioon johtavina tekijöinä, mahdollistavat myös flow-kokemuksen tai ovat osa sitä. Luovat ihmiset tietävät, minkälainen aikataulu heille on paras taiteellisessa prosessissa, käsittääkseni niin suhteessa inspiraatioon kuin flow-kokemukseen. Myös esimerkiksi haastateltujen kuvaukset itseluottamuksen ja -varmuuden merkityksestä inspiraation kannalta vastaavat mielestäni suoraan flow-tilan osatekijöitä ”ei pelkoa epäonnistumisesta” sekä ”itsensä arviointi ja arvostelu häviää.” Tämä on myös tärkeä nosto sinänsä, sillä mikä olisi sen lamaannuttavampaa kuin jonkun pelkääminen?

Lisäksi koen tärkeänä haastateltujen käsitykset esimerkiksi turvallisista ja suotuisista olosuhteista inspiraatiota mahdollistavina tekijöinä, sillä ajattelen, että jos ylipäätään ihmisen elämässä turvallisen ympäristön perustarve täyttyy, on hänellä mahdollisuudet ja vapaus moneen. Sama pätee tanssin luovissa prosesseissa, kuten ilmeni haastateltujen puheista; jos olosuhteet ovat kunnossa esimerkiksi niin rahoituksen kuin työryhmän puolesta, on taiteilijalla vapaus luoda ja tehdä työtään juuri niin kuin hän haluaa ja näin myös vapaus innostua ja inspiroitua. Haastateltavien ajatus siitä, ettei inspiraatio tai teos synny pelkästään itsestä, vaan vaatii oikeat ihmiset ympärille, liittyy myös Csikszentmihalyin (1996) käsitykseen siitä, ettei mikään luova lopputulos synny ainoastaan yksittäisen ihmisen mielessä. Toisaalta tanssin kentällä muun muassa riittävän rahoituksen saaminen saattaa olla usein stressaava tekijä, jolloin vapaus inspiroitumiseen voi hyvinkin kaventua. Myös oppimisessa turvalliset olosuhteet ovat tärkeitä, jolloin ajatus yhdistyy myös käsitykseen siitä, että inspiroitumista ja innostumista voi opetella. Näin ollen esimerkiksi tanssin opettajana minun olisi tärkeä olla tietoinen siitä, miten luon turvallisen ilmapiirin kunkin ryhmän sisälle sekä kuinka voisin olla auttamassa oppilaitani löytämään omia inspiraation ja innostumisen lähteitään. Tämä käsitys yhdistyy myös ajatukseeni luovuuden opettelusta. Loppujen lopuksi ehkä kaikkea on mahdollista opetella ja oppia, jos vain haluaa.

Myös esimerkiksi ajatus hyvästä ideasta inspiraation mahdollistajana viittaa vahvasti Thrashin ja Elliotin (2003, 2004) sekä Kieffaberin ym. (2014) käsityksiin siitä, että inspiraatio vasta seuraa hyvää ideaa eikä itsessään ole pelkkä hyvä idea. Lisäksi koen käsityksen yksilön uteliaisuudesta, kiinnostuneisuudesta sekä muista vastaavista ominaisuuksista inspiraatioon johtavina tekijöinä erittäin osuvana, sillä vain ottamalla selvää eri asioista ja kokeilemalla niitä, voi ihminen saada uusia ideoita sekä innostua ja motivoitua niistä. Ymmärrän myös käsityksen levosta ja työstä irtautumisesta inspiraatioon johtavana tekijänä, sillä pieni tauko ja etäisyys tekemiseen voi monessa asiassa tuoda uutta näkökulmaa ja intoa asioihin esimerkiksi luovan prosessin hautomisvaiheen tavoin (luku 3.1).

6.2.3 Ihminen, vuorovaikutus, musiikki, kirjallisuus ja uutuus inspiraation lähteinä

Haastattelemini tanssin tekijöiden käsitykset omista inspiraation lähteistään (luku 6.1.3, TAULUKKO 3) ovat kirjavia ja monipuolisia. Toiset ihmiset, vuorovaikutus ja hyvä ilmapiiri inspiraation lähteinä viittaavat mielestäni ajatukseen siitä, että tieto rakentuu vuorovaikutuksessa toisten ihmisten kanssa, kuten myös fenomenografian epistemologinen käsitys antaa ymmärtää (luku 4.2). Tanssin tekemisen kontekstissa luovien prosessien ja teosten ajatellaan siis toteutuvan vuorovaikutuksessa työryhmän jäsenten kesken. Tämäkin vahvistaa Csikszentmihalyin (1996) ajatusta siitä, ettei mikään

luova lopputulos ole seurausta ainoastaan yksittäisen ihmisen mielestä ja toiminnasta. Ajattelen, että haastateltujen käsitykset viittaavat myös siihen, että ihmiset ovat kokonaisvaltaisia fyysis-psykkis-sosiaalisia olentoja, jotka rakentavat todellisuuttaan vuorovaikutuksessa muihin ihmisiin tuoden siihen aina jotain itsestään sekä vastaanottaen jotain toisilta. Toisaalta myös pelkästään paikallaan seisova ihminen koetaan inspiroivana, mikä taas liittyy ehkä siihen, kuinka kokonaisvaltainen ja kiehtova olento ihminen jo itsessään on.

Vastaavasti inspiroituminen omasta itsestä on ajatuksena mielenkiintoinen, ja se linkittyy mielestäni ajatukseen siitä, että hyvä itsetunto ja itsevarmuus sekä muut yksilön ominaisuudet johtavat inspiraatioon. On myös koskettavaa, kuinka tanssi voi olla se alusta, jolla voi rakastaa itseään ja ammentaa siitä omaan taiteensa tekemiseen. Lisäksi koen, että omasta kehollisuudesta ja liikkeestä inspiroituminen on tanssin ammattilaisten kohdalla luontevaa työn ollessa yleisesti kehollista. Työstä inspiroituminen taas tuo arkisuuden ja maanläheisyyden inspiraatioajatteluun. Toisaalta se suuntaa huomion Csikszentmihalyin (1996) ajatukseen siitä, että luovat ihmiset rakastavat sitä, mitä tekevät ja nauttivat siitä. Toki hän viittaa luovalla ihmisellä tässä kontekstissa merkittävien innovaatioiden luojiin kuten Nobel-palkittuihin. Mielestäni se, että tanssin tekijät pystyvät inspiroitumaan työstä itsestään, vaatii kuitenkin sen, että tekemisestä nauttii, vaikka se tuntuisi välillä arkiselta ja vaativalta. Mielestäni informanttien puheista ilmenee tämä nautinto työtä kohtaan, vaikka inspiraation lähteenä olisikin esimerkiksi tarkka ensi-iltapäivämäärä, joka auttaa rytmittämään tekemistä.

Lisäksi on havaittavissa, että tanssin tekijöiden inspiraation lähteet ovat myös hyvin konkreettisia esimerkiksi kirjallisuuden, musiikin ja liikkeen myötä. Nämä kaikki liittyvät vahvasti tanssiin, kirjallisuuden ja kielen vastatessa esimerkiksi tanssin liikekieltä ja taustalla olevaa mahdollista tarinaa, musiikin ja äänen ollessa vahvasti yhteydessä tanssin kanssa sekä liikkeen ja kehollisuuden ollessa olennainen osa tanssia. Musiikista puhuttaessa eräs haastateltava mainitsi myös flow'n ja ajattelen, että tämä voisi viitata esimerkiksi siihen, että tämä henkilö tietää, minkälaiset olosuhteet ovat hänelle optimaalisimmat luomisen kannalta, ja musiikki on osa sitä. Tämä liittyy myös flow-tilaan, jonka mahdollistamiseksi Csikszentmihalyin (1996) mukaan luovat ihmiset pyrkivät tietoisesti luomaan itselleen optimaalisia tilanteita. Monet tanssin ammattilaisten inspiraation lähteet viittaavat mielestäni myös jonkinlaiseen uutuuteen, ja ehkä juuri sen takia ne koetaan inspiroiviksi. Uudet elementit ja kerrokset sekä niiden löytämisen hetket teosprosessin sisällä, erilaiset näkökulmat, kulttuurit ja maailmat, uudet tilanteet ja uuden oppiminen sekä improvisaatio ja hetkessä asioihin tarttuminen koetaan kaikki inspiroiviksi. Tämä johtuu ehkä nimenomaan siitä, että ne tuovat jotain uutta omaan ajatteluun ja ikään kuin avaavat silmiä uusille mahdollisuuksille. Tämän työn näkökulmasta voidaan yleisesti huomata, että tanssin tekijät kokevat inspiroituvansa laajasti monista asioista.

6.2.4 Inspiraation kokemukset, flow ja leikki yhteydessä toisiinsa

Haastattelemini inspiraation kokemukset (luku 6.1.4, TAULUKKO 4) ovat myös hyvin moninaisia ja viittaavat monin tavoin viitekehyksessä käsittelemiini asioihin. Myös edellä käsitellyt näkemykset inspiraation lähteistä sisältyvät käsityksiin inspiraation kokemuksista, mutta halusin tarkastella niitä erillään selkeyden vuoksi. Inspiraation kokemuksilla tarkoitan tässä sitä, miltä inspiraation koetaan tuntuvan ja miten sen koetaan ilmenevän itsellä ja itsessä. Olen yhdistänyt tähän joukkoon myös kokemuksia inspiraation ilmaantuvuudesta ja tiedostamisesta.

Haastattelemillani tanssin tekijöillä on monenlaisia ja monipuolisia kokemuksia inspiraatioon liittyen. Kokemuksista nousee vahvasti esille esimerkiksi inspiraation ilmeneminen itsellä kehomieliyhteytenä, täytenä keskittymisenä ja uppoutumisena tekemiseen sekä kiinnostuksena ja tarpeena tehdä jotakin asiaa. Ne viittaavat jälleen vahvasti Csikszentmihalyin (1996) kuvaamiin flow-tilan osatekijöihin, joissa toiminta ja tietoisuus yhdistyvät ja keskittyminen on täydellisesti hetkessä ja tekemisessä. Voi siis olla, että samanaikaisesti he kuvailevat sekä inspiraation että flow'n kokemuksia. Tämä taas osoittaisi sen, kuinka läheisessä yhteydessä inspiraatio ja luovuus ovat keskenään. Voisi siis olla, että inspiraatio on osa flow-tilaa, eli yksi sen osatekijöistä, mutta vain toisella termillä kuvattuna. Voi myös olla, että inspiraatiota ja flow-tilan osatekijöitä kuvataan samanlaisella tavalla vahingossa niiden ollessa ehkä hyvin lähellä toisiaan. Mielenkiintoinen on myös kokemus jatkuvasta inspiraation olotilasta, jossa jatkuvasti löytää uusia ideoita, jota eräs haastateltava kutsui inspiraation flow'ksi. Tämän ja Csikszentmihalyin flow-tilan kehollisena vasteena voisi ajatella olevan esimerkiksi nykytanssissa yleisesti käytettävä flow-termi, joka taas voi liittyä kokonaisvaltaiseen tanssin flow-kokemukseen. Sillä viitataan käsitykseni mukaan liikkeen virtavuuteen ja sujuvuuteen eli liikkeen katkeamattomaan etenemiseen. Ajattelen, että se hausalla tavalla vastaa Csikszentmihalyin flow-tilan kuvausta, jossa ihmisen tekeminen on katkeamatonta, mutta enemmän ehkä mielestä käsin. Liike voi olla katkeamatonta fyysisyydestä ja kehosta käsin eli kehon virtausta, kun taas mikä vaan tekeminen, myös tanssi ja tanssin luominen, voi olla katkeamatonta mielestä käsin eli mielen virtausta.

Inspiraation kokemus uusien mahdollisuuksien ja ratkaisujen löytämisenä vastaa taas esimerkiksi Thrashin ja Elliotin (2003, 2004) näkemystä inspiraation yhdestä osatekijästä, jossa ihminen saa inspiraation kokonaisuudessa itselleen arkisen ja tyyppillisen ajattelun ylittäviä uusia ideoita. Uudenlaisien mahdollisuuksien ja ratkaisujen näkeminen tarkoittaa mielestäni nimenomaan itselle uudenlaisien ideoiden saamista. Ajattelen, että tähän uusien mahdollisuuksien ja ratkaisujen näkemiseen liittyy myös kokemus tarpeesta jakaa asia heti jollekin toiselle, koska kun kokee saavansa jonkun täysin uudenlaisen ajatuksen johonkin asiaan, niin se varmasti tuntuu siinä hetkessä niin merkittävältä, että sen haluaa heti jakaa. Samalla tarve jakaa liittyy innostukseen, jonka haastateltavat vahvasti liittävät inspiraatioon.

Haastatteleman tanssin ammattilaiset mainitsivat leikin muutamaan otteeseen inspiraation kokemusta kuvaillessaan. Tanssiin ja tanssin tekemiseen intoutuminen ymmärretään samanlaisena asiana kuin lasten intoutuminen leikkiin. Sekä tanssin tekemisen että leikkimisen ajatellaan myös tuntuvan yhtäläisillä tavoilla merkityksellisiltä tekijälleen, vaikka ne jostain ulkopuolisesta vaikuttaisivatkin mitättömiltä. Tanssia ja tanssin tekemistä sekä lasten leikkiä verrataan siis toisiinsa ja nähdään niissä yhtäläisyyksiä, mikä taas mielestäni vahvistaa ja todentaa Huizingan (1984) ajatusta leikistä kulttuurin ilmentäjänä sekä tanssista yhtenä leikin muotona. Jos inspiroituneena työ tuntuu leikiltä, niin voisiko se tarkoittaa sitä, että lapsetkin ovat inspiroituneita leikkiessään? Tämä taas yhdistäisi niin leikin, tanssin, inspiraation kuin luovuudenkin toisiinsa.

6.2.5 Inspiraation puuttuminen, ajoittaisuus ja hiljalleen kehittyminen

Tanssin ammattilaiset toivat esille myös kokemuksiaan inspiraation puuttumisesta työssään ja siitä, miten silloin täytyy vain tehdä ilman inspiraatiota, koska on sitouduttu työhön. Tätä kuvattiin hyvin osuvasti termillä arkirakkaus, yhdistäen sen käsitykseen inspiraatiosta ihastumisena ja siihen, ettei

aina voi olla ihastumisen tilassa. Tämä kokemus inspiraatiosta on mielestäni hyvin realistinen ja maadoittunut. Kyseinen ajatus ja kokemus myös muistuttaa minua kuulemastani sanonnasta: ”Pakko on paras muusa”, jonka alkuperää en tarkalleen tiedä. Inspiraation arkinen kokemus liittyy myös Kosken ja Tuomisen (2007) kuvailemaan luovuuden arkisuuteen. On myös mielenkiintoista, kuinka toisaalta samanlaisia ja toisaalta erilaisia kokemuksia tanssin ammattilaisilla on inspiraatioon liittyen. Joillekin se on jatkuvaa, ja joillekin se on ajoittaista, jolloin sitä täytyy välillä vähän etsiä. Tähän liittyy myös ehkä se, etteivät tanssin ammattilaiset oikeastaan mieti inspiraatiota työssään - joko sen takia, että työ vie mennessään, tai koska inspiraatio on niin automaattinen ja jatkuva olo-tila.

Inspiraatioon liittyvinä kokemuksina haastatellut esittivät myös inspiraation kehittymistä vähitellen sekä sen ilmaantumista useamman kerran luovan prosessin aikana. Nämä taas voisi linkittää jollain tavalla Shuang Gaon (2020) käsitykseen inspiraatiosta tanssin luomisessa, jonka mukaan inspiraatio rakentuu useista palasista ja moneen kertaan prosessin aikana. Tanssiteoksen eri elementit siis tuovat tiedostamattoman kautta vähitellen tietoisuuteen näitä inspiraation palasia. Useat inspiraation ja ratkaisujen löytymisen hetket luovan prosessin aikana ilman aktiivista yritystä ratkaista asiaa viittaavat mielestäni myös Csikszentmihalyin (1996) luovan prosessin hautomisvaiheeseen sekä siitä usein seuraavaan oivalluksen hetkeen.

6.2.6 Inspiraatio on tärkeää, muttei välttämätöntä tanssin tekemisen kannalta

Tanssin tekijöiden käsitykset siitä, kuinka tärkeää inspiraatio on tanssin tekemisen kannalta (luku 6.1.5, TAULUKKO 5), ovat melko samanlaisia. Heidän puheistaan mielestäni huokuu inspiraation tärkeys työssä. Inspiraatio koetaan siis tärkeäksi ja merkittäväksi tekijäksi tanssin luomisessa, sillä se tuo iloa, suuntaa ja sisältöä työlle. Osasta näkemyksistä ilmeni ajatus siitä, että ilman inspiraatiota ei voisi synnyttää mitään itselle tai työryhmälle uutta, tai että jotain jää puuttumaan. Tanssin tekeminen koetaan siis hankalammaksi ilman inspiraatiota. Toisaalta haastateltujen ajatuksista nousi esiin, ettei inspiraatio ole välttämättömyys tanssin tekemisen kannalta, ja että ilmankin sitä pärjää. Tämä on jälleen maadoittava ja rauhoittava ajatus, joka muistuttaa siitä, että ilmankin inspiraatiota pystyy toimimaan myös tanssin kontekstissa. Samaa ajattelisin esimerkiksi flow-kokemuksen kohdalla, sillä koen, että ilmankin flow-kokemusta voi olla luova ja luoda, mutta se tuo jotakin lisää, jotakin helpotusta luovaan prosessiin. Voi kuitenkin herätä kysymys, onko toiminta ja tässä tapauksessa tanssin tekeminen todella luovaa, jos inspiraatiota ei ole? Jos liitetään inspiraatio ja luovuus erottamattomasti yhteen, niin silloin ehkä ei. Uskon kuitenkin, että niiden välillä on liikkumavaraa inspiraation ollessa ehkä vain yksi luovuuden rakenteista ja luovuuttakin ollessa eri asteista. Samalla inspiraatiota kuitenkin pidetään välttämättömänä työhyvinvoinnin ja työssä jaksamisen kannalta. Ymmärrän tämän hyvin, sillä jos inspiraatio koetaan yhtenä työn iloa ja merkitystä tuottavana tekijänä, niin silloinhan se tukee myös työhyvinvointia. Inspiraation tärkeä merkitys huokuu myös ajatuksista siitä, ettei inspiraatiolle ole ehkä osannut antaa tarpeeksi huomiota omassa työssään tai yleisesti. Aihe todettiin tärkeäksi. Kokonaisuudessaan on jollain tavalla koskettavaa, kuinka tanssin ammattilaiset todella kokevat inspiraation tärkeäksi omassa kontekstissaan ja juuri sillä tavalla kuin he sen käsittävät, vaikka ilman sitä pärjäisikin.

6.2.7 Yhteenveto

Kaiken kaikkiaan haastatteleman tanssin ammattilaiset käsittävät ja kokevat inspiraation monipuolisesti, ja on mielenkiintoista, kuinka toisaalta niin samanlaisia ja toisaalta niin erilaisia inspiraation käsityksiä ja kokemuksia heillä on. On ollut upeaa kuulla ammattilaisten ajatuksia aiheesta ja syventyä niihin. Ajattelen, että haastatteleman tanssitaiteen tekijät myös selkeästi pitävät inspiraatiota omana rakenteenaan, vaikka se olisikin läheisessä yhteydessä muihin viitekehyksen rakenteisiin, sillä jokainen heistä pystyi tunnistamaan ja kuvailemaan omia käsityksiään ja kokemuksiaan. Olikin hienoa huomata, kuinka jokainen haastateltava pysähtyi aiheen äärelle niitä pohtimaan. Eräs haastateltava totesikin, ettei ole ennen haastattelua ehkä koskaan pysähtynyt miettimään inspiraatiota sen tarkemmin, ja että haastattelun aikana hän ymmärsi itsellään olevan lopulta melko monia inspiraation lähteitä. Uskon siis, että haastattelutilanteiden vuorovaikutuksessa sekä omat että haastateltujen inspiraatiokäsitykset saivat rakentua, kehittyä tai syventyä dialogisen tiedon käsityksen mukaisesti. Kuten olen tulkinnoissani ja johtopäätöksissäni jo ilmaissut, voi mielestäni tanssin ammattilaisten inspiraation käsityksistä löytää yhtäläisyyksiä viitekehyyksessä käsittelemiini jo tutkittuihin ja esitettyihin inspiraation käsityksiin sekä luovuus- ja leikkikäsityksiin. Koen, että nämä monipuoliset, erilaiset käsitykset ja kokemukset punoutuvat hienolla tavalla toisiinsa ja muodostavat laajemman yhteisen inspiraatioajattelun, joka saattaa edustaa jollain asteella Suomen tanssin kentän inspiraatioajattelua yleisesti. Ennen kaikkea ja korostetusti tässä tutkielmassa esiintyvät käsitykset ja kokemukset ovat kuitenkin yksilöllisiä ja samanarvoisia, jolloin laajoja yleistyksiä niistä ei voida tehdä eikä se ole ollut tarkoituksaan. Niistä voidaan toki löytää yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia, niin kuin fenomenografiselle tutkimukselle on tyypillistä.

Mistä suomalaiset tanssin ammattilaiset inspiroituvat tanssin tekemiseen? Tämän tutkielman mukaan he inspiroituvat niin konkreettisista kuin abstrakteista asioista, esimerkiksi työn teosta, kirjallisuudesta, musiikista, liikkeestä ja kehollisuudesta sekä uusista elementeistä ja löytämisen hetkistä luovan prosessin sisällä. He inspiroituvat myös uuden oppimisesta ja uusista tilanteista, erilaisista näkökulmista, kulttuureista ja maailmoista, improvisaatiosta ja hetkessä asioihin tarttumisesta, omasta itsestään sekä muista ihmisistä, vuorovaikutuksesta ja hyvästä ilmapiiristä.

Miten he kokevat ja ymmärtävät inspiraation? Tämän työn näkökulmasta he kokevat ja ymmärtävät inspiraation arkisesti ja maanläheisesti. He kokevat sen tärkeänä, mutta eivät välttämättömänä tanssin luomisen kannalta. He kokevat sen tekemiseen uppoutumisena ja tekemisen merkityksellisyytenä, uusia mahdollisuuksia avaavana, kokonaisvaltaisena tyytyväisyytenä, tarpeena jakaa idea jonkun toisen kanssa, jatkuvana ja välillä taas kadoksissa olevana, useina inspiraation jaksoina ja sen kehittymisenä vähitellen. He ymmärtävät sen avoimuutena ja yhteytenä maailman kanssa, moninaisena ja moniasteisena, sisäisenä motivaationa, innostuksena, ihastuksena ja kiinnostuksena, arkisena sekä oivallusta laajempaan ilmiöön. He ajattelevat, että inspiraatio mahdollistuu esimerkiksi suotuisien olosuhteiden, yksilön uteliaisuuden, ajan, tilan ja vapauden, hyvän idean, hyvän itsetunnon ja -luottamuksen, opetteluun sekä riittävän levon kautta.

7 POHDINTA

7.1 Oma muuttuva suhteeni inspiraatioon

Ymmärryksenä inspiraatiosta on ehdottomasti kehittynyt ja syventynyt opinnäytetyöprosessin aikana. Aikaisemmin en itsekään ole miettinyt inspiraatiota sen tarkemmin. Olen vain tiedostanut sellaisen termin käytön ja käyttänyt sitä itsekin esimerkiksi lausahduksissa ”nyt ei inspaa” ja ”tää ei nyt oikeen inspaa”, vaikka en täysin ole tiennytkään, mitä se minulle todellisuudessa edes merkitsee. Olen ymmärtänyt, että tällaisten lausahdusten perusteella olen ajatellut sen nimenomaan jonain yksittäisenä oivalluksen hetkenä sekä hyvänä ja kevyenä olona. Jos jokin tuntui vaikealta tai tylsältä, oli helppo vain todeta, että ”ei inspaa.”

Kun tämän prosessin aikana olen syventynyt pohtimaan inspiraatiota myös omalla kohdallani, on käsitykseni siitä laajentunut. Olen ymmärtänyt, että ehkä se onkin jotain kokonaisvaltaisempaa ja syvempää. Oivalsin, että oman tämänhetkisen inspiraatiokäsitykseni mukaan inspiraatio tarkoittaa jotakin kokemusta, tapahtumaa, hyvää ideaa tai oivallusta sekä siitä seuraavaa innostusta ja tarvetta tehdä jotain sen seurauksena tai sen eteen. Inspiraatioon sisältyy siis yksittäinen hetki sekä siitä seuraava kokonainen prosessi, ja ilman tätä prosessia yksittäinen hetki ei sellaisenaan ole inspiraatiota. Tämä ajattelu vastaa läheisesti Thrashin ja Elliotin (2004) tarkastelutapaa jostakin inspiroitumisesta ja johonkin inspiroitumisesta, jota käsittelin aiemmin luvussa 2.2. Samaistun myös haastattelemieni tanssintekijöiden sekä luvussa kaksi esittelemieni määritelmien käsitykseen inspiraatiosta sisäisenä motivaationa ja tarpeena tehdä jotakin. Ymmärrän myös innostuksen osana inspiraatiota, mutta en täysin samana asiana.

Omalla kohdallani tällainen tapahtumasarja ja kokemus tapahtui esimerkiksi muutama vuosi sitten Israelin matkalla. Matkustimme perheeni kanssa eri puolilla maata ja kävimme mitä ihmeellisimmissä paikoissa. Oli merta ja merenrantaa, erilaisia kaupunkeja, kanjoneja, kraatteri, kalliomuodostelmia, aavikkoa, vehreyttä, delfiinejä sekä erilaisia ihmisiä ja kulttuureja. Koin, että pienenä ihmisenä tässä maailman kokonaisuudessa sain vain ihmetellä ja ihastella. Tästä seurasi usean kuukauden mittainen ajanjakso, jossa vain ihmettelin kaikkea ympärilläni ja olin hyvin innostunut ja kiinnostunut kaikesta. Halusin myös tehdä opintoihini kuuluvan soolokoreografian näihin kokemuksiin ja ajatuksiin liittyen. Koen, että tuo matka oli se yksittäinen inspiraation tapahtuma, vaikka se sisälsikin useamman hetken, ja siitä seurannut ajanjakso oli inspiraatiota johonkin eli maailman ihmettelyyn ja soolokoreografian tekemiseen. Uskon, että tämä kokemus on jättänyt jäljen ja halun tutkia liikkeen ja tanssin maailmaa sekä maailmaa yleisesti.

Samanlaisia kokemuksia minulla on muiltakin ulkomaanmatkoilta. Tämän perusteella voisin sanoa, että omia inspiraation lähteitä tanssiin ovat ainakin matkustelu sekä erilaiset maisemat ja maailmat. Tämä linkittyy mielestäni hyvin myös haastattelemieni tanssin ammattilaisten eri näkökulmista, kulttuureista ja maailmoista inspiroitumiseen. Kalliiksi kuitenkin tulee, jos inspiraation perässä täytyisi aina matkustaa ulkomaille. Prosessin aikana olenkin pohtinut myös muita inspiraation lähteitäni tanssin tekemiseen ja olen ymmärtänyt, että inspiroidun muista ihmisistä, heidän liikkeestään, teoistaan ja sanoistaan. Inspiroidun luonnosta sekä siellä seikkailusta ja päämäärättömästä kävelystä.

Inspiroidun vahvasti myös omasta liikkeestäni ja kehoni mahdollisuuksista. Musiikki on myös inspiroivaa, ajatuksia ja tunteita herättävää, jolloin ehkä myös ajatukset ja tunteet ovat minulle inspiroivia. Näiden lisäksi myös velvollisuudet ja tietyt aikarajat ovat eteenpäin vieviä. Koen, että kaikki nämä heijastuvat niin tanssimiseen ja esiintymiseen, tanssin tekemiseen kuin tanssin opettamiseenkin. Samalla huomaan, miten omat inspiraation lähteeni ovat jossain määrin hyvin samanlaisia kuin haastattelemillani tanssin ammattilaisilla niiden liittyessä myös esimerkiksi toisiin ihmisiin ja vuorovaikutukseen, omaan itseeni ja kehollisuuteen, musiikkiin ja työhön itsessään. Toisaalta samalla, kun inspiraation lähteeni ovat jollain tavalla kirkastuneet, olen myös hyväksynyt sen, että nekin ovat muuttuvia ja eläviä. Eri aikoina hyvinkin eri asiat voivat inspiroida, innostaa tai kiinnostaa.

Olen myös oivaltanut prosessin aikana asioita, jotka estävät tai pilaavat inspiraation kokemusta ainakin omalla kohdallani. Ymmärsin, että stressi, väsymys, ahdistus ja epäonnistumisen pelko ovat ainakin sellaisia asioita, jotka kahlitsevat ja näin ollen estävät vapauden inspiroitumiseen. Erityisesti epäonnistumisen pelko on itselläni ollut tanssissa hyvinkin jarruttava tekijä, vaikka toisaalta tiedän, että virheiden kautta saa kasvaa ja kehittyä. Näiden asioiden oivaltamisen kautta olen ymmärtänyt, miksi olen kokenut, etten inspiroituisi mistään tai en osaisi esimerkiksi luoda koreografioita, ja sitä kautta riittämättömyyttä tulevana tanssin kentän toimijana. Tämä taas liittyy haastateltujen käsitykseen hyvästä itseluottamuksesta yhtenä inspiraatioon johtavana tekijänä. Jos en usko itseeni ja omaan tekemiseeni, niin silloin minulla ei ehkä ole mahdollisuuttakaan inspiroitua ainakaan täydessä mitassa. Olen myös ymmärtänyt, ettei inspiroitumattomuus ole välttämättä sitä, etteikö inspiraatiota olisi olemassa, vaan sitä, etteivät olosuhteet ehkä aina ole suotuisia sen kannalta.

Tiedostan myös, että ajatteluni maailman ihmeellisistä asioista ja niiden ihmettelystä inspiroituminen on myös hyvin naiivia, sillä maailmassa on myös paljon epäkohtia ja pahaa. Olen kuitenkin kiitollinen siitä, että pyrin itse ajattelemaan asioiden hyviä ja positiivisia puolia ja innostumaan niistä, sillä koen, että tässä ajassa se on myös tärkeää jo oman jaksamisenkin kannalta. Koen olevani hyvin etuoikeutettu voidessani ajatella ja inspiroitua näin, koska se ei ole itsestäänselvyys. Vastapainoksi pyrin jatkuvasti olemaan tietoisempi myös maailman epäkohdista. Sehän vain laajentaa käsitystäni maailmasta ja kasvattaa. Mikä olisi sen parempaa myös tanssin tekemisen ja inspiraation kannalta?

7.2 Loppuajatuksia

Koen, että olen tämän opinnäytetyöprosessin aikana saanut kehittyä ja kasvaa ammatillisesti monella tavalla, erityisesti tiedon hankkijana ja ajattelijana. Läpi työn toteuttamisen olen saanut uppoutua inspiraation ja siihen liittyvien rakenteiden maailmaan sekä kerätä arvokasta tietoa suomalaisilta tanssin ammattilaisilta inspiraation käsityksistä ja kokemuksista tanssin kontekstissa. Tämä prosessi on imaisut sisälleen, ja kiinnostus aihetta kohtaan on säilynyt ja kasvanut koko prosessin ajan. Tämän työn tekemisen kautta olen kehittynyt myös esimerkiksi pitkäjänteisenä työntekijänä, joka yhä uudelleen kiinnostuu samasta aiheesta ja tekee parhaansa asian selvittämiseksi. Lisäksi olen kasvanut luottamuksessa itseeni ja omiin valintoihini, vaikka toisaalta erilaisten ajatusprosessien myötä koen myös suurta epävarmuutta ammattilaisuudestani sekä siirtymisestäni opinnoista työelämään. Toisaalta tiedän, että epävarmuus ja kipuilu ammatti-identiteetin suhteen on myös osa ammatillista kasvua, ja saan olla siitäkin kiitollinen.

Prosessin aikana inspiraatioon perehtymisen myötä oman inspiraatiokäsitykseni kehittymisen lisäksi myös yleinen käsitykseni sen luonteesta ja tutkimisesta on kehittynyt. Tiedostan yhä vahvemmin sen, että jokaisella on oma käsityksensä inspiraatiosta, jolloin jonkun ajatus inspiraatiosta esimerkiksi oivalluksen hetkenä on täysin hyväksyttävä, vaikka se ei vastaisi omaa käsitystäni. Olen siis oivaltanut, että ehkä juuri tämän takia inspiraatiota myöskin käytetään puheessa niin monessa eri kontekstissa; se voi tarkoittaa ihmisille niin monia eri asioita ja on täysin subjektiivista. Tiedostin tämän jo tutkimusta aloittaessani, mutta olen saanut kasvaa tässä ajatuksessa ja oivaltaa sen hienouden. On kiehtovaa huomata eroja ja yhtäläisyyksiä ihmisten inspiraatiokäsityksissä ja -kokemuksissa. Samalla tavalla kuin mainitsin oivaltaneeni inspiraation lähteiden muuttuvuuden ja elävyyden, niin saman olen oivaltanut myös yleisesti inspiraation kohdalla. Lisäksi olen ymmärtänyt yhä vahvemmin sen, että inspiraatioon ja luovuuteen liittyy paljon sellaista, mitä ei tiedetä ja mitä on vaikea tutkia, mutta toisaalta se on hieno asia. On hienoa, ettei kaikkea tässä maailmassa voi eikä tarvitse tietää tai ymmärtää, ja jokainen saa kokea ja ymmärtää inspiraation kaltaisia asioita yksilöllisesti omalla tavallaan. Olen siis päässyt pitkälle siitä, mistä aloitin opinnäytetyöprosessin alussa, mutta toisaalta ajattelua ja tutkittavaa vielä riittää.

Prosessin aikana minulle onkin noussut useampia ajatuksia jatkotutkimukselle, kuten esimerkiksi vertaileva tutkimus esimerkiksi eri tanssilajien edustajien, eri ikäisten, eri pituisen uran omaavien tai ammattilaisten ja harrastajien välillä. Lisäksi inspiraatiota voisi tutkia enemmän tanssijan työn tai tanssinopettajan työn ja tanssipedagogiikan näkökulmasta. Inspiraatiota voisi myös tutkia esimerkiksi omassa taiteellisessa työssä taiteellisena tutkimuksena, johon liittyisi jokin liikkeellinen ja keholinen toteutus.

Onnistuin mielestäni tuottamaan lopulta järkevän tutkimuskokonaisuuden, vaikka alkuun ja prosessin aikana koin myös paljon epävarmuutta tutkielman tekemistä kohtaan. Onnistuin siis haastamaan itseäni opinnäytetyöprosessin aikana, sillä aluksi ajattelin, ettei minusta olisi fenomenografisen tutkimuksen tekijäksi eikä esimerkiksi haastatteluaineiston kerääjäksi. Omasta mielestäni onnistuin kuljettamaan sekä omia että lähde- ja haastatteluaineiston ajatuksia ja käsityksiä rinnakkain läpi työn, jolloin osasin myös perustella tekemäni valinnat jokaisessa vaiheessa. Tämä taas toi luotettavuutta työlleni. Mielestäni onnistuin myös vastaamaan tutkimuskysymyksiin sekä käsittelemään tutkimuksen ilmiötä sille sopivalla tavalla, mikä tukee työn uskottavuutta ja vakuuttavuutta, ja sitä kautta myös työn eettisyyttä.

Entä missä en onnistunut ja mitä olisin voinut tehdä toisin? En onnistunut esimerkiksi täysin aikatauluttamaan omaa prosessin etenemistä, tai en pystynyt siinä pysymään. Aikatauluttaisin siis koko opinnäytetyöprosessin itselleni selkeämmin ja järkevämmiin. Nyt loppua kohden tuli jonkin asteinen kiireen tuntu. Haastatteluihin valmistautuisin vielä paremmin, eli pitäisin useamman harjoitushaastattelun, jotta oma olemiseni haastatteluilanteessa tulisi luontevammaksi. Lisäksi pyrkisin pitämään kysymyksenasettelun avoimempänä, sillä nyt varsinkin ensimmäisessä haastattelussa johdattelin tai selittelin liikaa kysymyksiä kysyessäni. Koen, että haastattelut kuitenkin onnistuivat hyvin, erityisesti avoimien informanttien ansiosta. Lisäksi en myöskään onnistunut valitsemaan ja perustelemaan tutkimukseen ja aikatauluihini täysin sopivaa litterointitapaa ja käytin aikaani ehkä turhan paljon litterointien tekemiseen, kun lopulta päätin keskittyä ensisijaisesti vain haastattelujen sisältöihin. Tässä

olisi säästynyt paljon aikaa, jonka olisin voinut käyttää taas loppututkimuksen rauhallisempaan työstämiseen.

Koen, että koko opinnäytetyöprosessi on ollut hyödyllinen ainakin itselleni, sillä olen saanut pohtia, oivaltaa ja oppia monia asioita, ja sitä kautta kasvaa ammatillisesti. Mielestäni työ on hyödyllinen myös laajemmin sekä koko tanssin kentälle että muille toimialoille. Työ voi auttaa tanssin kentän toimijoita, ammattilaisia ja harrastajia, hahmottamaan ja ymmärtämään omia inspiraatiokäsityksiään sekä syventämään ajatteluaan. Samalla tavalla se voi hyödyttää ketä tahansa muun alan toimijaa tai aiheesta muuten vain kiinnostunutta ymmärtämään ja syventämään inspiraatioajatteluaan. Työ voi myös valottaa hieman sitä, minkälaista tanssiala on ja minkä kanssa siinä ollaan tekemisissä. Työ voi siis auttaa sekä tanssin kentän toimijoita että muita ymmärtämään paremmin niin itseään kuin tanssin toimialaa.

Kaiken kaikkiaan koen, että olen opinnäytetyöprosessini aikana päässyt oppimaan ja oivaltamaan paljon uutta, sekä syventämään jo aikaisempaa tietoaani. Olen ehdottomasti oppinut laadullisen tutkimuksen eri mahdollisuuksista ja siitä, miten itse toteuttaa laadullinen tutkielma. Olen kehittynyt tiedon hankkimisessa ja tiedon jäsentämisessä omien ajatusteni kanssa. Olen kokenut sen, mikä toimii ja mitä taas olisi voinut tehdä toisin. Olen oppinut lisää inspiraatiosta, luovuudesta ja leikistä niin yleisesti kuin tanssin tekemisen kontekstissa. Koen, että olen kasvanut ammatillisesti, vaikka samaan aikaan olen prosessin aikana kipuillut oman ammatti-identiteettini kanssa. Se kuitenkin mielestäni kuuluu vahvasti ammatilliseen kasvuun, sillä kipuilun kautta asiat myös vähitellen alkavat selkeytyä. Tässä kohtaa tiedän vain, että olen kiitollinen valmistuessani tanssinopettajaksi, mutta janoan myös lisää niin tanssin kuin muunkin parissa. Matkani tanssin ammattilaisena tulee olemaan elinikäistä oppimista.

LÄHTEET

- Butler-Bowdon, Tom 2017. 50 Psychology Classics. Iso-Britannia: Nicholas Brealey Publishing.
- Csikszentmihalyi, Mihaly 1996. Creativity. Flow and the Psychology of Discovery and Invention. USA: HarperCollins Publishers.
- Gao, Shuang 2020. Inspiration Mechanism of Dance Creation Based on Brain Subconsciousness Theory. Teoksessa Revista Argentina de Clinica Psicológica. Vol. XXIX No°1, 453-460. Pdf-tiedosto. https://revistaclinicapsicologica.com/pdf_files/traba-jos/vol_29/num_1/RACP_29_1_453_V2BNHSW5LE.pdf. Viitattu 09.01.2021.
- Haapaniemi, Pia 2013. Fenomenografinen analyysi. Fenomenografisen analyysin lähtökohdat ja esimerkki aineiston analyysistä sosiaalityön tutkimuksessa. Sosiaalityön pro gradu-tutkielma. Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö. Tampereen yliopisto. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:uta-201310081465> Viitattu 12.04.2021.
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2008. Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus. <https://www.ellibslibrary.com/book/9789524958868> Viitattu 01.04.2021.
- Holopainen, Arja, Juuti, Pauli & Puusa, Anu 2020. Grounded theory. Aineistolähtöinen tutkimustapa. Teoksessa Pauli Juuti & Anu Puusa (toim.) Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Gaudeamus, 239-255. <https://www.ellibslibrary.com/reader/9789523456167> Viitattu 17.04.2021.
- Huhtinen, Aki-Mauri & Tuominen, Juha 2020. Fenomenologia. Ihmisten kokemukset tutkimuksen kohteena. Teoksessa Pauli Juuti & Anu Puusa (toim.) Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Gaudeamus, 286-298. <https://www.ellibslibrary.com/reader/9789523456167> Viitattu 17.04.2021.
- Huizinga, Johan 1984. Leikkivä ihminen. Yritys kulttuurin leikkiaineeksi määrittämiseksi. Suomen-tanut Sirkka Salomaa. Porvoo; Helsinki; Juva: WSOY.
- Hyvärinen, Matti, Nikander, Pirjo & Ruusuvoori, Johanna (toim.) 2017. Tutkimushaastattelun käsikirja. Tampere: Vastapaino. <https://www.ellibslibrary.com/reader/9789517686112> Viitattu 18.04.2021.
- Juuti, Pauli & Puusa, Anu (toim.) 2020. Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Gaudeamus. <https://www.ellibslibrary.com/reader/9789523456167> Viitattu 17.04.2021.
- Juuti, Pauli & Puusa, Anu 2020. Laadullisen tutkimuksen ominaispiirteet. Teoksessa Pauli Juuti & Anu Puusa (toim.) Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Gaudeamus, 55-57. <https://www.ellibslibrary.com/reader/9789523456167> Viitattu 31.3.2021.
- Juuti, Pauli & Puusa, Anu 2020. Mitä laadullisella tutkimuksella tarkoitetaan? Teoksessa Pauli Juuti & Anu Puusa (toim.) Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Gaudeamus, 9-19. <https://www.ellibslibrary.com/reader/9789523456167> Viitattu 31.03.2021.
- Järvinen, Annikki & Järvinen, Pertti 2004. Tutkimustyön metodeista. Tampere: Opinpajan kirja.
- Kallio, Aku 2021. Litterointimerkit ja esimerkkiotteet. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Verkojulkaisu. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/> Viitattu 19.04.2021.
- Kaskela, Hanna & Kaskela, Heikki 2009. PISARA JA MERI. Inspiraatio osana sävellystyötä ja hengellistä vaellusta. Opinnäytetyö. Muusikko ja musiikkipedagogi AMK. Musiikkiteatterin suuntautumisvaihtoehto. Lahden ammattikorkeakoulu. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201004146475> Viitattu 09.01.2021.

- Kieffaber, Paul D., LeFev, Michael C., Moldovan, Emil G., Oleynick, Victoria C. & Thrash, Todd M. 2014. The scientific study of inspiration in the creative process: challenges and opportunities. *Frontiers in Human Neuroscience*. Verkkojulkaisu. <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fnhum.2014.00436/full>. Viitattu 10.01.2021.
- Koski, Jussi T. & Tuominen, Saku 2007. *Kuinka ideat syntyvät? Luovan ajattelun käsikirja*. Helsinki: WSOY.
- Kuula-Luumi, Arja 2021. Tutkimuslupa, suostumus, informointi ja tietosuoja. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Verkkojulkaisu. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/tutkimusetiikka/tutkimuslupa-suostumus-informointi-ja-tietosuoja/> Viitattu 19.04.2021.
- Larsson, Staffan 1986. *Kvalitativ analys – exemplet fenomenografi*. Lund: Studentlitteratur.
- Marton, Ference 1988. *Phenomenography: A Research Approach to Investigating Different Understandings of Reality*. Teoksessa Robert R. Sherman & Rodman B. Webb (toim.) *Qualitative Research in Education: Focus and Methods*. London: The Falmer Press, 141-161.
- Marton, Ference & Booth, Shirley 1997. *Learning and Awareness*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- Merriam-Webster Dictionary 2021. *Breathing Life into 'Inspire'*. The word's origins are quite literal. Verkkojulkaisu. <https://www.merriam-webster.com/words-at-play/the-origins-of-inspire>. Viitattu 18.01.2021.
- Nikander, Pirjo & Ruusuvuori, Johanna 2017. *Haastatteluaineiston litterointi*. Teoksessa Matti Hyvärinen, Pirjo Nikander & Johanna Ruusuvuori (toim.) *Tutkimushaastattelun käsikirja*. Tampere: Vastapaino, Luku 21. <https://www.ellibslibrary.com/reader/9789517686112> Viitattu 19.04.2021.
- Oxford Learner's Dictionaries. 2021. *inspiration*. Oxford University Press. Verkkojulkaisu. https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/american_english/inspiration. Viitattu 09.01.2021.
- Rissanen, Riitta 2006. *Fenomenografia*. Teoksessa Anita Saaranen-Kauppinen & Anna Puusniekka. *KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Kvalitatiivisten menetelmien verkko-oppikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto, Luku 5.1. Pdf-tiedosto. <https://courses.helsinki.fi/sites/default/files/course-material/4453723/kvalitatiivisten%20menetelmien%20verkko-oppikirja.pdf>. Viitattu 01.04.2021.
- Ruckenstein, Michael 1991. *Homo Ludens: A Study of the Play Element in Culture*. Teoksessa Gerald S. Fain & Kimberly A. Gillespie. (toim.) *Leisure and Ethics. Reflections on the Philosophy of Leisure*. American Alliance for Health, Physical Education, Recreation and Dance. American Association for Leisure and Recreation. Institute of Education Sciences. 237-243. Pdf-tiedosto. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED340679.pdf#page=248>. Viitattu 03.03.2021.
- Ruusuvuori, Johanna & Tiittula, Liisa 2017. *Tutkimushaastattelu ja vuorovaikutus*. Teoksessa Matti Hyvärinen, Pirjo Nikander & Johanna Ruusuvuori (toim.) *Tutkimushaastattelun käsikirja*. Tampere: Vastapaino, Luku 2. <https://www.ellibslibrary.com/reader/9789517686112> Viitattu 18.04.2021.
- Räty-Hämäläinen, Aino 2010. *Arvoituksellinen muusa. Inspiraation lähteillä*. Helsinki: Kustannus-Osakeyhtiö Kotimaa / Kirjapaja.
- Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna 2006. *KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Kvalitatiivisten menetelmien verkko-oppikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Pdf-tiedosto. <https://courses.helsinki.fi/sites/default/files/course-material/4453723/kvalitatiivisten%20menetelmien%20verkko-oppikirja.pdf>. Viitattu 06.04.2021.

Saari, Jonas 2015. Fokus, fiilis ja flow. Ajatuksia läsnäolosta, keskittymisestä, kontrolloinnista, itsetarkkailusta, luovuttamisesta ja luovasta tilasta. Opinnäytetyö. Näyttelijäntyön koulutusohjelma. Taideyliopiston teatterikorkeakoulu. <http://hdl.handle.net/10138/155034> Viitattu 02.03.2021.

Sawyer, R. Keith. 2012. Explaining Creativity. The Science of Human Innovation. Second edition. New York: Oxford University Press, Inc. <https://ebookcentral-proquest-com.ezproxy.savonia.fi/lib/savoniafi/reader.action?docID=886582> Viitattu 02.03.2021.

Sivistyssanakirja 2021. inspiraatio. Verkkojulkaisu. <https://www.suomisanakirja.fi/inspiraatio> Viitattu 09.01.2021.

Thrash, Todd M. & Elliot, A. 2004. Inspiration: core characteristics, component processes, antecedents, and function. Teoksessa *Journal of personality and social psychology*, Vol. 87 No. 6, 957-973. Pdf-tiedosto. <https://www.semanticscholar.org/paper/Inspiration%3A-core-characteristics%2C-component-and-Thrash-Elliot/3fe0f7ee1732cfcdbf0515596c1697a1e88eba64?p2df> Viitattu 10.01.2021.

Thrash, Todd M. & Elliot, A. 2003. Inspiration as a psychological construct. Teoksessa *Journal of personality and social psychology*, Vol. 84 No. 4, 871-889. Pdf-tiedosto. <https://www.semanticscholar.org/paper/Inspiration-as-a-psychological-construct.-Thrash-Elliot/87bd6094b991e8788d63326270c59c2da7e0eeb5?p2df> Viitattu 10.01.2021.

Tieteen termipankki 2021. Kirjallisuudentutkimus: inspiraatio. Verkkojulkaisu. <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Kirjallisuudentutkimus:inspiraatio>. Viitattu 09.01.2021.

Uljens, Michael 1989. Fenomenografi – forskning om uppfattningar. Lund: Studentlitteratur.

Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto 2021a. Informointi henkilötietojen käsittelystä. Teoksessa *Aineistonhallinnan käsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Verkkojulkaisu. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/aineistonhallinta/tutkittavien-informointi/> Viitattu 19.04.2021.

Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto 2021b. Kvalitatiivisen datan käsittely. Teoksessa *Aineistonhallinnan käsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Verkkojulkaisu. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/aineistonhallinta/kvalitatiivisen-datan-kasittely/> Viitattu 19.04.2021.

Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto 2021c. Tunnisteellisuus ja anonymisointi. Teoksessa *Aineistonhallinnan käsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Verkkojulkaisu. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/aineistonhallinta/tunnisteellisuus-ja-anonymisointi/> Viitattu 19.04.2021.

Haastattelut:

08.02.2021, 10.02.2021, 16.02.2021 & 18.02.2021, haastattelijana Sanni-Marja Rissanen. Tallenteet ja litteroinnit kirjoittajan hallussa.

LIITE 1: PUOLISTRUKTUROITU TEEMAHAASTATTELU

Tausta:

- vapaasti omaa taustaa tanssin parissa ja ammattilaisena: kauanko, mitä kaikkea, oma polku, työn kuva

Määrittely:

- Miten itse määrittelisit inspiraation?
- Ehditkö pysähtyä/pysähdytkö miettimään inspiraatiota sen tarkemmin työssäsi?

Inspiraation lähteitä:

- Mitä inspiraation lähteitä sinulla on tanssin tekemiseen? Mistä inspiroidut tanssin tekemiseen?
- Onko ne muuttunut vuosien varrella? Millä tavalla?
- Onko aikoja, jolloin et inspiroidu/mikään ei inspiroi? Mitä silloin?

Merkityksiä:

- Kuinka tärkeänä koet inspiraation työsi ja luovan prosessin kannalta?
- Mitä inspiraatio merkitsee itsellesi ja luovan prosessin kannalta?

Kokemuksia:

- Mikä johtaa inspiroitumiseen? Osaatko sanoa, oletko huomannut? (kaavat, rutiinit...?)
- Miltä inspiroituminen tuntuu kehossa? mielessä? yleisesti?
- Luovan prosessin kaari: oletko huomannut, että olisi selkeitä jaksoja ja kaavoja omissa luovissa koreografisissa prosesseissa? Millaisia? Mitä niissä tapahtuu? Voiko esimerkiksi olla useita inspiroitumisen hetkiä?

Vapaa sana:

- Mitä vaan muuta aiheeseen liittyvää?
- Kysyttävää?

LIITE 2: LITTEROINTIMERKIT

Sävelkulku

.	laskeva intonaatio
,	tasainen/lievästi laskeva intonaatio
?	nouseva intonaatio

hetki äänteen painotus

Päällekkäisyydet ja tauot

[päällekkäispuhunnan alku
]	päällekkäispuhunnan loppu
=	kaksi eri puhunnosta liittyy toisiinsa tauotta
(.)	tauko

Puhenopeus ja äänenvoimakkuus

> <	ympäröivää puhetta nopeammin sanottu jakso
< >	ympäröivää puhetta hitaammin sanottu jakso
e::i	äänteen venytys
JOO	ympäröivää puhetta äänekkäämmin sanottu jakso

Nauru ja äänensävy

j(h)oo	nauraen sanottu sana
# #	nariseva ääni
he he	naurua, naurahduksia

Muita

al-	sana jää kesken
(joo)	epäselvästi kuultu jakso
(--)	sana, josta ei ole saatu selvää
(---)	jakso, josta ei ole saatu selvää
(())	litteroijan muita kommentteja ja selityksiä tilanteesta
[]	anonymisoitu jakso
[---]	poistettu jakso

(Nikander & Ruusuvuori 2017, 21; Kallio 2021.)